Matej Mináč

SIR NICHOLAS WINTON, JAK JEJ NEZNÁME

Inspirace pro všechny, kteří chtějí udělat něco dobrého pro náš svět

Matej Mináč

SIR NICHOLAS WINTON, JAK JEJ NEZNÁME

Inspirace pro všechny, kteří chtějí udělat něco dobrého pro náš svět

© Matej Miná č, Karin Miná čová (literární spolupráce)
2019 - vydal Spolek Nicholase Wintona

© Fotografie: Zuzana Miná čová, Matej Miná č, Karin Miná čová, Peter Zubaľ, Janka Haluková, Archiv W.I.P.

© Grafická úprava a obálka: Petr Miškovský

© Výtvarné zpracování fotografií Zuzana Miná čová, Karin Miná čová, Petr Miškovský

Vedoucí projektu: Zdeněk Tulis

Jazyková úprava: Zuzana Kollá thová

Spolupráce, překlad, průzkum, produkce: Karin Miná čová, Lucie Veselá, Zdeněk Tulis, Jana Gospičová, Igor Wasserberger, Stanislav Vandírek, Marta Verebová, Anna Lara Feldeková, Zdeněk Tulis, Marie Formáčková

ISBN 978-80-270-7155-5

Vzdělávací projekt pro základní a střední školy
SIR NICHOLAS WINTON, JAK JEJ NEZNÁME.
Inspirace pro všechny, kteří chtějí udělat něco dobrého pro náš svět.

podpořili:

Realizace projektu byla podpořena
Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci
Podpory vzdělávacích aktivit národnostních menšin v roce 2019.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Karlín Group

Tom Schrecker

„Musíme se velmi snažit, abychom vyvolali základní lidskou vlastnost - soucit. V tom je příklad Nicholase Wintona. Měli bychom se od něho učit motivaci a odvaze k činům. Musíme jeho ducha přenášet z generace na generaci, pak bude budoucnost lidstva světlejší.“

Jeho Svatost dalajlama

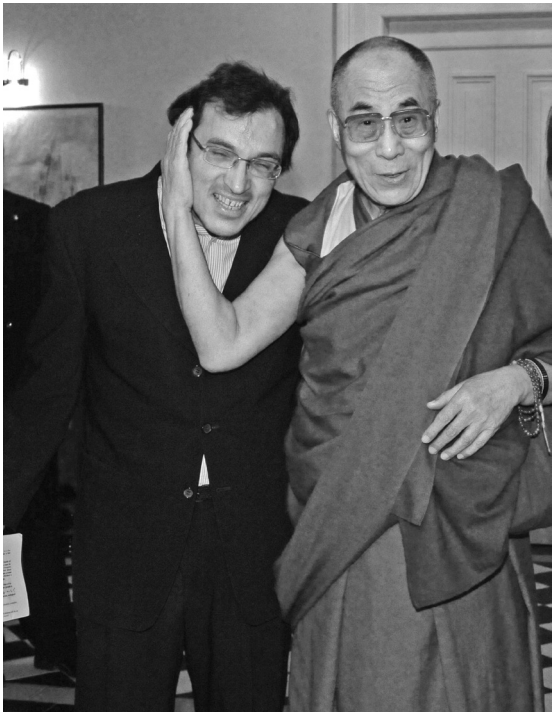

Jeho Svatost dalajlama s režisérem a autorem knihy Matejem Mináčem.

„Je to příběh, který vás inspiruje dobrem.“

Zdeněk Svěrák

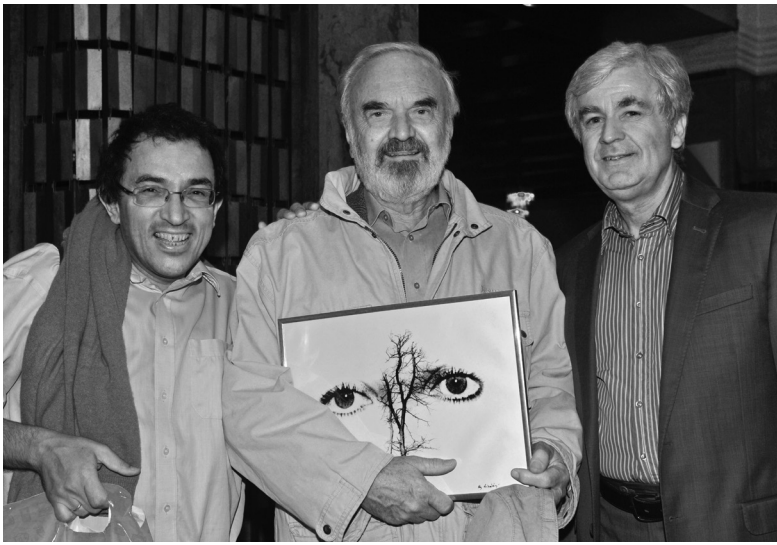

Matej Mináč, Zdeněk Svěrák a Zdeněk Tulis.

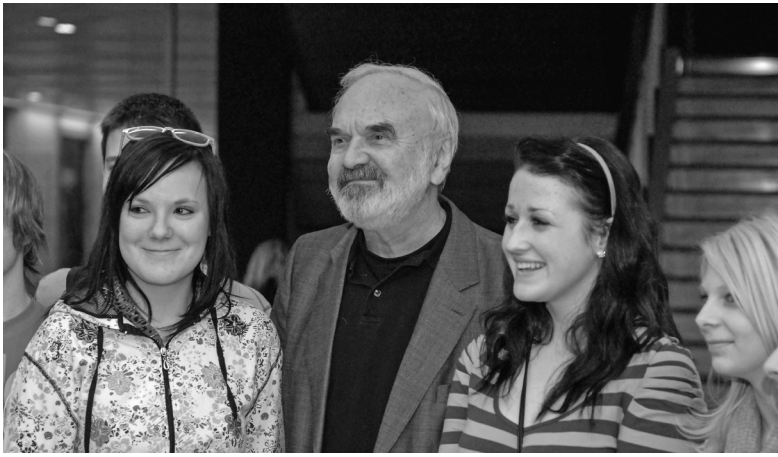

Zdeněk Svěrák mezi studentkami na setkání v rámci vzdělávacího projektu o Nicholasu Wintonovi.

„To, co Nicholas Winton udělal před osmdesáti lety, je inspirující. Jsem přesvědčená, že tento příběh skutečné oběti, lásky, odvahy a rizika, díky kterému byly zachráněny stovky dětí, rezonuje napříč stoletími. V našich srdcích teď a v srdcích lidí navždy, protože je to jako pohádka. A to je něco, co se týká dětí všude, na celém světě.“

Christiane Amanpourová ,
reportérka TV stanic CNN a ABC

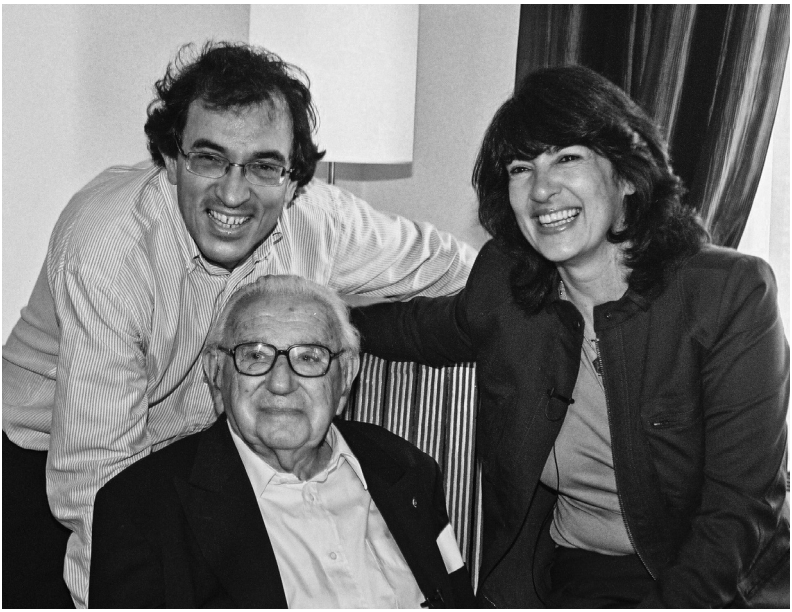

Matej Mináč, sir Nicholas Winton a Christiane Amanpourová v Praze.

„Sir Nicholas Winton je pro nás všechny příkladem lidskosti a důstojnosti. Díky jeho odvaze byly zachráněny stovky mladých životů. Vysílá velmi silné poselství naší generaci a i těm následujícím. Poselství odvahy, připravenost k činům, i když někdy odvahu ztrácíme. Povzbuzuje nás to.“

Jose Manuel Durao Barroso,
předseda Evropské komise v letech 2004-2014

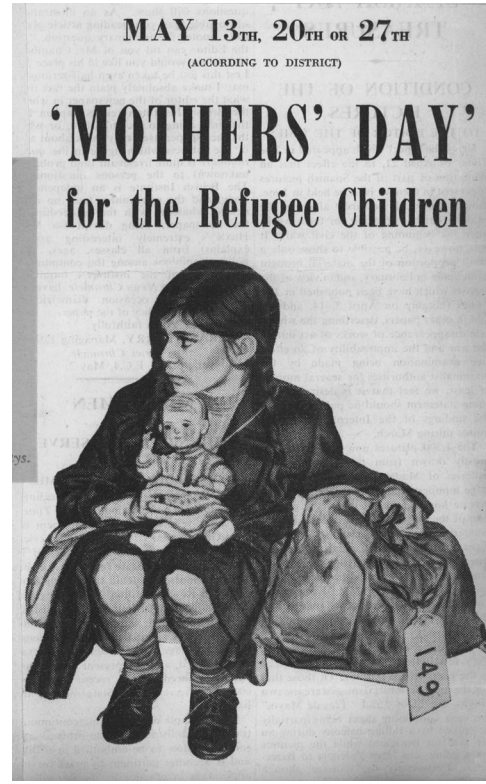

Prosba o pomoc pro utečenecké děti.
Wintonova kniha výstřižků, 1939.

„Ten příběh má takovou radiaci, vyzařuje inspiraci a ukazuje, že lze na této zemi též konat dobro.“

Václav Havel,
prezident České republiky v letech 1993-2003

Nicholas Winton a Václav Havel byli dlouhá léta přáteli.

„Měl pocit, že musí pro ty děti něco udělat. A ve chvíli, kdy začnete pomáhat a dosáhnete nějakého malého vítězství, pak se snažíte dosáhnout většího.“

Simon Wiesenthal

„Když někdo udělá něco, čím změní k lepšímu životy mnoha lidí, který to nedělá proto, aby se tím pyšnil, ale proto, aby se stalo hrdostí to, co bylo vykonáno, pak se to stane velkou inspirací.“

Madeleine Albrightová,
ministryně zahraničních věcí USA v letech 1997-2001

Bývalá ministryně zahraničních věcí USA Madeleine Albrightová s Nicholasem Wintonem v Praze.

„Je to skvělý a dojemný příběh, podmanivý v uchopení podstaty lidského ducha.“

John Doyle,
The Globe and Mail – Kanada

Bývalý prezident USA Bill Clinton s Nicholasem Wintonem.

„Nicholas Winton jistě ztělesňuje zázrak dobra vítězícího nad zlem.“

Kevin Thomas,
Los Angeles Times – USA

Zachráněné děti s N. Wintonem. Nahoře zprava: Tom Schrecker, Margit Rytířová, Lenka Köppelová, Uta Kleinová, Věra Gissingová; dole zprava: Milena Grenfell-Bainesová, Ruth Hálová.

„Ve Wintonově příběhu se oceňuje neobyčejný lidský čin sira Nicholase Wintona, který zachránil stovky československých dětí před jistou smrtí.“

Tony Blair,
ministerský předseda Velké Británie v letech 1997-2007

10 DOWNING STREET
LONDON SW1A 2AA

THE PRIME MINISTER

5 September 2002

Dear Mr. Winton,

I am delighted that the documentary film about you is being shown publicly for the first time in Britain. This film is long-overdue recognition of your extraordinary humanitarian achievement in saving hundreds of Czechoslovak children from death.

Your initiative and determination in the months leading to the outbreak of the Second World War remain an inspiration. The selfless commitment you showed, and steadfast will to ask "What can I do to help?", and then to act, are examples to us all. That you did it in the face of seemingly insurmountable odds makes what you did all the more remarkable.

The people you saved, and their children, many thousands together, are a living and heartwarming testament to your courage.

Thank you for all you have done.

Yours sincerely,

Tony Blair

Mr Nicholas Winton

„V době velké tmy, která pokryla Evropu, Nicholas Winton zažehl malé světélko, které v našich časech svítí stále jasněji.“

Joe Schlesinger,
kanadský reportér stanice CBC

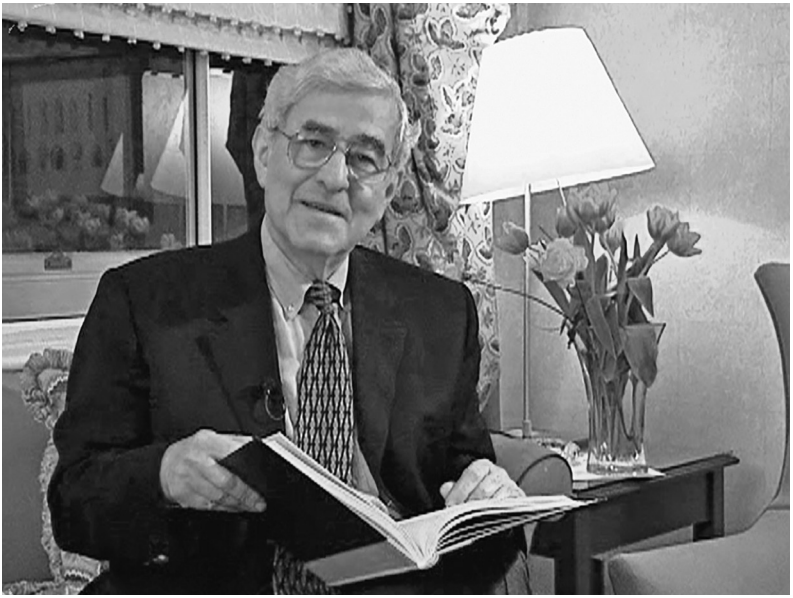

Joe Schlesinger, kanadský reportér stanice CBC.

„Wintonovy děti pomáhají druhým, jak mohou. Někteří pomáhají v domovech důchodců, někteří pomáhají tím, že berou seniory na výlety.“

Věra Gissingová, zachráněné dítě

Věra Gissingová se svým zachráncem Nicholasem Wintonem a se svou rodinou.

ÚVODEM

Winton uskutečnil záchrannou misi, která nemá ve světové historii obdoby. Díky němu a jeho spolupracovníkům dnes v rodinách zachráněných dětí žije na světě víc než 6000 lidí.

Dne 1. 7. 2015 Nicholas Winton zemřel v kruhu své rodiny v Maidenheadu, letos by oslavil 110. narozeniny. Když jsem ho poprvé potkal v roce 1997, tak vlastně skoro nikdo o jeho záchranné akci nevěděl. Winton totiž půl století po záchraně dětí z Československa o svém činu mlčel, dokonce ani jeho manželka nic netušila.

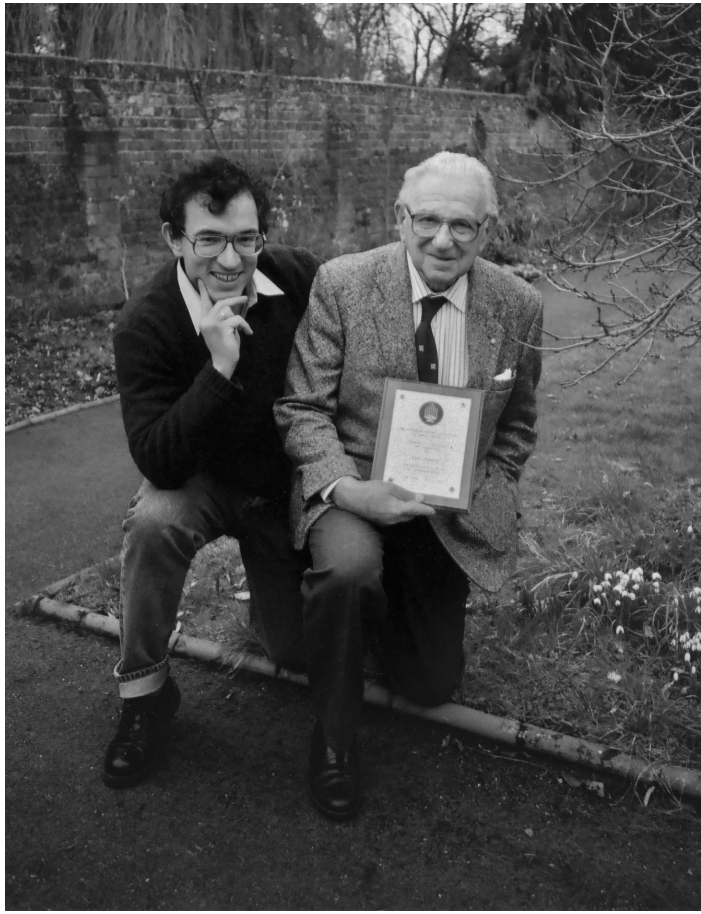

Matej Minář s Nicholasem Wintonem během první návštěvy v Maidenheadu.

Byl jsem tehdy pevně rozhodnutý, že se svět musí o tomto příběhu dozvědět a poděkovat tomuto skromnému hrdinovi. Proto jsem chtěl o něm natočit dlouhý dokumentární film. To však vůbec nebylo jednoduché. Nikdo o tom příběhu neslyšel, žádný producent nebo televize neprojevila o látku zájem. Říkali mi, abych se zastavil možná za dva roky, později by moh-

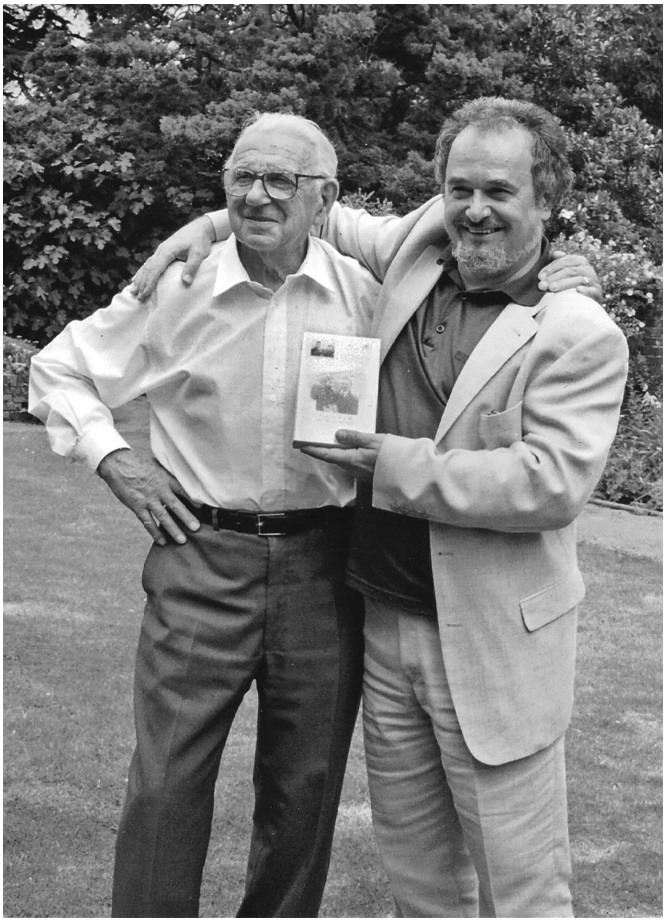

Nicholas Winton s Patrikem Paššem během natáčení Síly lidskosti.

li snad pomoct. Ale velkou šanci tomu nedávali. Byl jsem nešťastný. Co když se něco stane a pan Winton zemře? Pak mi již nebude moci před kamerou vyprávět svůj příběh! Naštěstí se na mne usmálo štěstí. Řekl jsem o svém trápení svému příteli, fantastickému **střihači a producentovi Patriku Paššovi**. Vyprávěl jsem mu celý příběh. A on se dozvěděl něco, co ho oprav-

du ohromilo. Totiž, že Nicholas Winton zachránil také britského režiséra **českého původu Karla Reisze**. Nechtěl tomu věřit a ověřoval si, zda je to opravdu ten člověk, který napsal nejslavnější knihu o filmovém střihu **Umění střihu**. Právě po přečtení této knihy se Patrik před mnoha lety rozhodl pro životní dráhu filmaře, producenta, střihače. Ukázal jsem mu záznam talk show BBC z roku 1988, kdy se Winton poprvé setkal se zachráněnými dětmi, aniž by kdokoliv z nich tušil, co se vlastně v pořadu bude dít.

To Patrika skutečně hluboce zasáhlo a já jsem měl radost, protože jsem rázem získal skvělého spolupracovníka, přítele, se kterým jsme se rozhodli natočit dokumentární film.

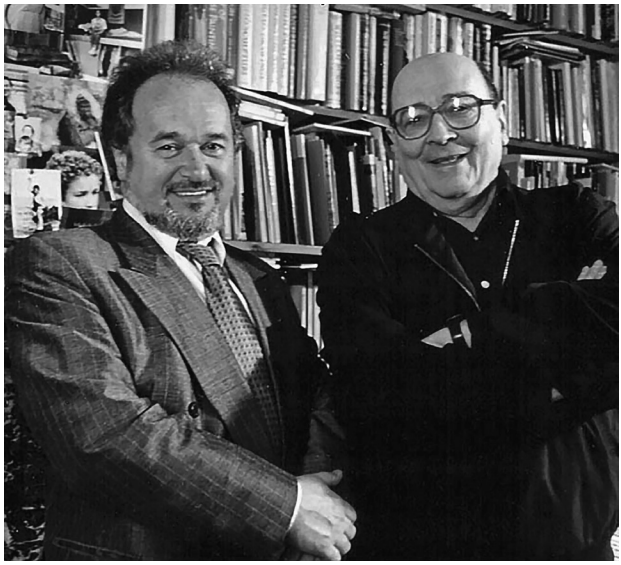

Patrik Pašš a slavný britský režisér Karel Reisz (zachráněné dítě), který natočil film Francouzova milenka s Meryl Streepovou a Jeremy Ironsem.

Tehdy jsem se také v Praze setkal s panem **Besselem Kokem**, úspěšným holandským manažerem v telekomunikačním byznysu u nás, v Nizozemsku a na Ukrajině. Produkoval zde známou výstavu pokreslených krav Cow Parade, pomáhá divadlu Archa, výstavní síni DOX, patří k zakladatelům společnosti pro mezibankovní platby SWIFT, jejímž byl prezidentem. Stejnou funkci zastával i v šachové Velmistrovské asociaci. Pomáhal realizovat nejvýznamnější šachové turnaje osmdesátých a devadesátých let, na nichž hráli světoví velmistři včetně Anatolije Karpova a Garryho Kasparova.

Když jsem Besselovi převyprávěl Wintonův příběh, byl dojat. Obzvlášť ho znepokojilo, když jsem

Sir Nicholas Winton s Besselem Kokem na slavnostním promítaní filmu Síla lidskosti v Rotterdamu. Bessel pomohl dostat film společně s panem Wintonem do mnoha evropských zemí a do Izraele. To nesmírně pomohlo zpropagovat dosud téměř neznámý příběh ve světě.

mu přiznal, jaké problémy máme s realizací filmu a že vůbec nevím, jestli to zvládneme dokončit. Pan Kok řekl: „To přece není možné, aby takovýto skutek zmizel v propadlišti dějin, nadobro se ztratil a nezůstal zachycen pro příští generace. Vždyť na internetu není o panu Wintonovi jediná zmínka. Neexistuje jediná knížka nebo film o něm. Já ti, Matěji, s tím filmem pomůžu."

A tak se Bessel stal důležitým **producentem filmu** Síla lidskosti. Rázem se vše změnilo.

Najednou jsem mohl mířit se svým filmem vysoko. Mohl jsem objednat jedinečné filmové a fotografické materiály z britských a amerických archivů, které byly

Bývalý izraelský prezident Ezer Weizman, sir Nicholas Winton a Bessel Kok během návštěvy Izraele v roce 2004. Winton se tady poprvé setkal s mnoha svými „izraelskými" zachráněnými dětmi díky iniciativě pana Bessela Koka.

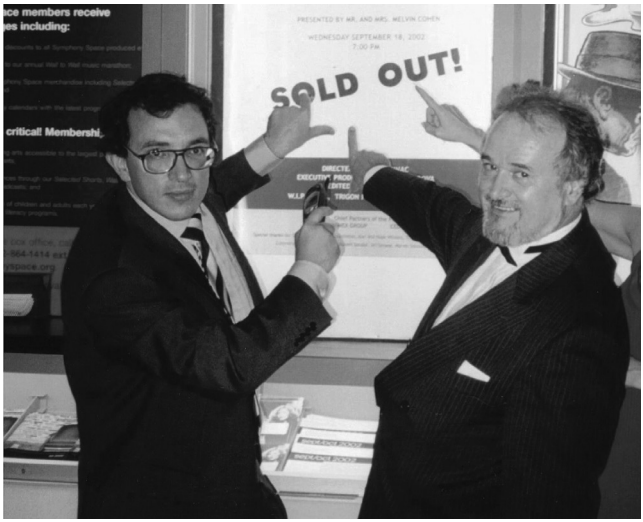

Matej Mináč a Patrik Pašš před vyprodaným Symphony Space v New Yorku v roce 2002 – premiéra film Síla lidskosti.

nesmírně drahé. Mohl jsem natáčet v mnoha zemích, kde žijí Wintonovy děti.

Společnost Patrika Pašše TRIGON PRODUCTION zásadním způsobem přispěla k natočení a následné postprodukci filmu. Stříhali jsme tehdy na zcela novém zařízení, na digitálním stroji AVID, který nám umožnil zcela nový přístup. Mohli jsme sestříhat více než 40 verzí filmu, doslova si hrát s každou maličkostí.

Důvěra, kterou pan Bessel Kok a Patrik Pašš vložili do projektu, se vyplatila. Film byl uveden na více než 180 festivalech a získal čtrnáct cen: Christopher Award, Wallenberg Award; Cenu poroty Mezinárodního filmového festivalu Troia, Portugalsko; První cenu na Warsaw Jewish Film Festival v Polsku.

Získal Divácké ceny z Washington Jewish Film Festival a Miami Jewish Film Festival. Film slavnostně ukončoval Palm Springs Int´l Film Festival 2002.

K nejdůležitějším festivalům, na nichž se film promítal, patří: Vancouver Int´l Film Festival, Cleveland Int´l Film Festival, Karlovy Vary Int´l Film Festival, Haifa Film Festival, Leipzig Film Festival for Documentary, San Diego Jewish Film Festival, Palm Beach Jewish Film Festival, St. Louis Jewish Film Festival, Phoenix Jewish Film Festival, Barbican Film Season. Film sklidil vždy ovace ve stoje.

Na slavnostní projekci filmu v roce 2005 v Rotterdamu se Nicholas Winton cítil skvěle. Na fotografii je spolu s panem Sergem Borensteinem, blízkým přítelem pana Bessela Koka. Serge poskytl Wintonovi v Holandsku opravdové rodinné zázemí.

Winton se najednou stal všude „oslavovaným hrdinou“, všichni byli dojati jeho skromností. Slavnostní projekce v Rotterdamu v roce 2005.

Film pak v New Yorku získal televizního Oscara, cenu Int'l EMMY Award.

Film vzbudil mimořádný ohlas u mladých lidí. Doslova vyprovokoval hnutí dobrých skutků. Mnozí studenti se rozhodli jít po Wintonových stopách a udělat něco dobrého pro náš svět. Vymýšleli různé charitativní projekty, dokonce pomáhali zachraňovat podvyživené a nemocné děti v Kambodži a Africe. Dvě stě tisíc českých dětí podepsalo petici, aby byla Nicholasu Wintonovi udělena Nobelova cena míru. Tento neuvěřitelný úkaz jakési infekční nákazy dobrem - příkladem Nicholase Wintona - se nám zdá být pro dnešní dobu velmi potřebný.

Reportér stanice CBC Joe Schlesinger, Patrik Pašš a Matej Mináč přebírají cenu Int'l EMMY AWARD, New York, říjen 2002.

Winton miloval mladé lidí, cítil se být jedním z nich. To je možná vysvětlení jednoho z tajemství, proč mladé lidi tolik fascinoval.

Uvědomil jsem si, že Wintonův osobní příklad objasní studentům lépe než velké filozofické traktáty podstatu etiky. Studenti sami hledají v příběhu odpověď na otázku, proč je v dnešním světě dů-

Nicholas Winton se žákyněmi Godstowe Preparatory School a Věrou Gissingovou, zachráněným dítětem.

ležitá lidskost, a sami začínají formulovat odpovědi. Mnohokrát jsem se během diskusí setkal s tím, že studenti začali na etiku nahlížet úplně jinýma očima. Uvědomují si, že pokud nebudeme laskaví k druhým a také k naší planetě, může být náš osud navždy zpečetěn.

Winton zachránil stovky životů během druhé světové války. A přesto o tom nikdo padesát let nic nevěděl. Dnes je oslavovaný jako hrdina. On ale vždy trval na tom, že se kvůli tomu, co udělal, nemusí dělat takový rozruch. Jeho příběh fascinuje lidi na celém světě, zejména mladé lidi. Chtějí se o něm dozvědět víc. Mají otázky – proč to udělal? Jak se vůbec povedlo to, co vypadalo jako nesplnitelný úkol? **V příštích kapitolách se budu snažit najít odpovědi na tyhle otázky. Představíme také Wintona jako člověka, jeho záliby, rodinné zázemí, tak, jak ho běžně neznáme.**

Děti ze základní školy sira Nicholase Wintona v Kunžaku.

MÁ CESTA K SIRU NICHOLASOVI WINTONOVI A JAK TO CELÉ ZAČALO

V životě nastane pár velkých okamžiků – když se člověk zamiluje, narodí se mu dítě nebo dostane veliké ocenění své práce. Já jim říkám hvězdné okamžiky. Ty určují vaši cestu životem, postarají se o věci, o kterých se vám ani nesnilo. Určitě jedním z mých nejdůležitějších hvězdných okamžiků bylo, když jsem koncem roku 1997 navštívil Nicholase Wintona v jeho domě v Maindenheadu.

Jak k tomu vůbec došlo, kdy a za jakých okolností jsem se poprvé dozvěděl o záchranné akci Nicholase Wintona?

Koncem roku 1997 jsem pátral po osudech rodiny mé maminky během války, když jsem na základě jejího příběhu připravoval svůj hraný film **Všichni moji blízcí**. Napsal jsem námět podle skutečných událostí.

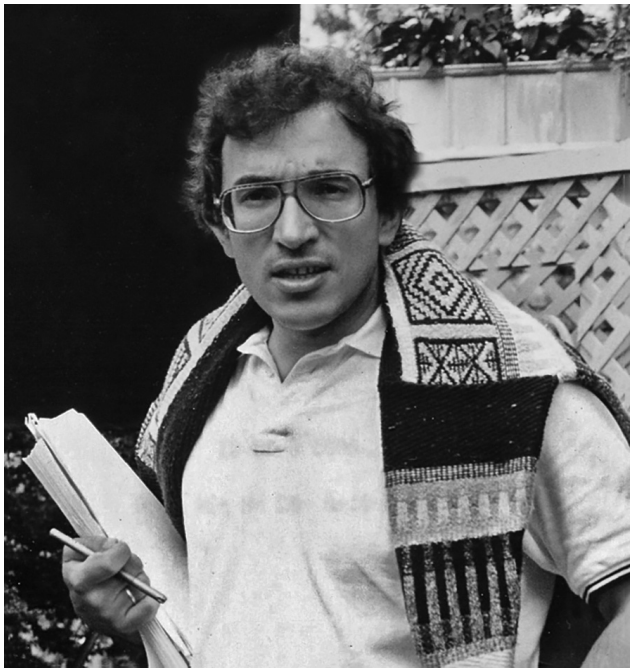

Matej Mináč v roce 1998.

Jenomže tragický osud těchto veselých lidí z její rodiny se mi zdál příliš smutný. Cítil jsem, že potřebuji něco pozitivního, nějaký paprsek světla v tom temném moři zla, které představoval holocaust. Všude jsem hledal. Prolezl jsem všechny pražské knihovny. A úplnou náhodou jsem v knihovně pražského Židovského muzea narazil na knížku **Perličky dětství**. Věra Gissingová v ní vzpomíná, jak se jako jedenáctiletá dívka dostala na nečekanou cestu do Anglie, kterou zorganizoval nějaký Brit – Nicholas Winton, a která jí zachránila život. Její rodiče zemřeli v koncentračních táborech. V Anglii se jí ujali adoptivní rodiče a navštěvovala československou školu ve Walesu.

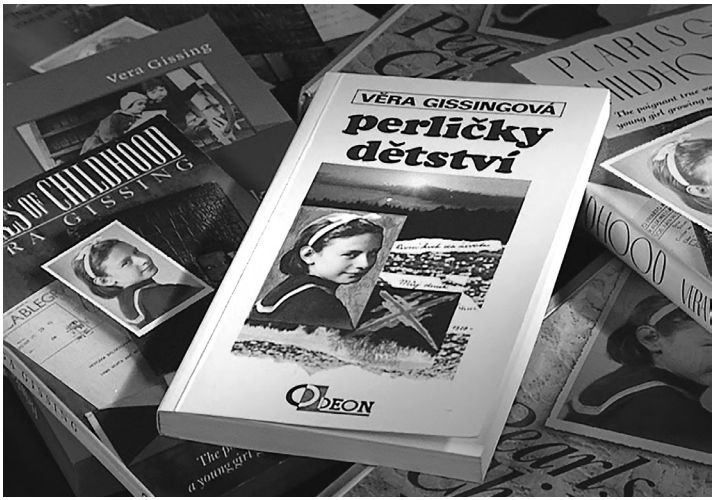

Úplně mi naskočila husí kůže. Doma jsem se okamžitě pustil do psaní námětu na film, do kterého jsem zakomponoval také záchranu dětí oním Nicholasem Wintonem. Rozhodl jsem se, že můj hlavní malý filmový hrdina odjede Wintonovým vlakem do Anglie a tam přežije válku. Hotový námět jsem odnesl známé pražské překladatelce, aby mi jej přeložila do angličtiny kvůli hledání koprodukčních partnerů pro realizaci filmu. Překladatelka se hned do námětu začetla a řekla mi: „No ale takhle to na nádraží neprobíhalo. Jsou tam určité nepřesnosti. Ty děti měly na krku čísla...“

„A jak to můžete vědět, copak vy jste tam byla?“ namítl jsem.

„Ano, byla jsem tam.“

„Cože? Vy jste byla na tom nádraží?“

„Ano, já jsem jedno z těch dětí.“

Oněměl jsem úžasem. Jedno z těch dětí? Ani ve snu

Na základě této fotografie si vybrala rodina Rainfordových Věru Gissingovou, čímž jí zachránila život.

mě totiž nenapadlo, že bych mohl někoho z nich potkat. Měl jsem pocit, že jde o dávno zapomenutou historii, kterou definitivně odnesl čas.

„To je skvělé," zajásal jsem. „Tak mi určitě poradíte..."

„Nevím, jestli vám poradím, byly mi jenom čtyři roky, takže si toho už tolik nepamatuji, ale proč se neobrátíte na někoho jiného ze zachráněných dětí? Vždyť nás bylo skoro sedm set. Anebo se zeptejte přímo pana Wintona!"

Tak to už mě naprosto ohromilo.

„Pana Wintona? Copak on žije?“ vydechl jsem užasle. Když najdete nějakou historickou postavu, máte představu, že už nemůže být naživu, že všechno se odehrálo tak dávno, že zbyla jen svědectví v archivech.

A najednou mi překladatelka dává jeho telefon a adresu.

„Samozřejmě, že žije. A bydlí kousek od Londýna,

jmenuje se to tam Maidenhead.“

Doma jsem s chvěním kolem žaludku vytočil číslo, které mi paní překladatelka napsala na kus papíru. Ozval se mi příjemný mužský hlas a já se dvakrát

Během prvního setkání s N. Wintonem jsem doufal, že odhalím záhadu, jak všechny ty děti zachránil.

ujišťoval, jestli opravdu mluvím s panem Nicholasem Wintonem. Když jsem se trochu uklidnil, vysvětlil jsem mu, že jsem režisér z Čech a že bych ho rád navštívil. A řekl jsem mu i důvod návštěvy.

„Ano, ano, mladý muži, rád si s vámi popovídám, ale počkejte chvíli, podívám se do diáře, kdy by to bylo možné. Tak tenhle týden mám úplně plný, příští týden také a ten další je ještě horší než ty dva předchozí...“

Nakonec si na mě tenhle devadesátiletý, neuvěřitelně zaneprázdněný muž udělal čas za čtyři týdny

Winton se skoro na všech fotografiích usmíval, byla to jeho druhá přirozenost.

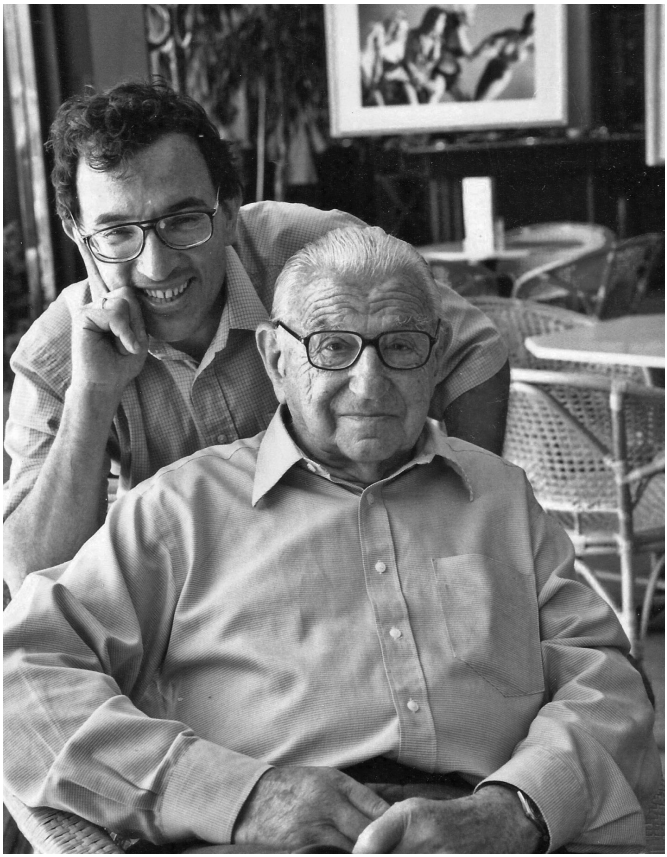

Matej Mináč s Nicholasem Wintonem na filmovém festivalu v Karlových Varech v roce 2002.

mezi druhou a čtvrtou.... Přesně ve čtrnáct hodin jsem zmáčkl tlačítko zvonku úhledného domu s velkou zahradou v Maidenheadu nedaleko Londýna. Měl jsem trému, jako už dlouho ne. „Jak asi bude vypadat člověk, který zachránil skoro sedm stovek dětí? Jak asi vypadá skutečný hrdina?“ – přemýšlel jsem. Pak se dveře otevřely a mě přivítal úplně obyčejný muž v letech, který ovšem vůbec nevypadal na to, že už oslavil

devadesáté narozeniny. Pozdravili jsme se a mě zaujal poněkud šibalský výraz v jeho očích. Dlouho jsme si povídali. Byl mi moc sympatický, dělal si ze všeho legraci.

Měl přesně to, čemu u nás říkáme suchý anglický humor. Bylo s ním příjemně, vyprávěl mi s nadhledem o svém životě, o své rodině, dětech a vnoučatech, o tom, jak pracuje na zahradě a jak chodí rád na opery do Londýna.

Když jsem ho poprosil o pózování na fotografii, poklekl bez problémů na jedno koleno a mě překvapilo, jak je ve svém věku mrštný. On to na mně poznal a uzemnil mě sdělením, že denně plave v bazénu na své zahradě. A ten bazén nebyl vyhřívaný!

Zleva: Syn Nick Winton, vnuk Laurence, dcera Barbara, vnučka Holy, Nicky s Elisabeth Maxwellovou, která se o celou záchrannou akci začala jako první vážně zajímat.

„Já bych tedy do tak studené vody nikdy nevlezl," otřásl jsem se zimou, když jsem vodu v bazénu zkusil rukou.

„Však tě taky nikdo nenutí," uklidnil mě.

Během našeho prvního setkání v Maidenheadu jsem vyfotografoval Nickyho s koštětem, na první pohled netradiční zpodobení „hrdiny".

Už při tomhle prvním setkání mi bylo jasné, že nevznikne jenom hraný film. Ozvalo se i moje dokumentaristické srdce, které mi napovědělo, že bych měl natočit také dokument o tomto pozoruhodném muži.

Když jsem se ho ptal, jak ho napadlo v roce 1939 zachraňovat české a slovenské děti, jenom mávl rukou. Prý by tak na jeho místě jednal každý.

Zleva: syn Nick, Nicholas, vnučka Holy a dcera Barbara. Všichni se smějí, protože s Wintonem byla vždy zábava.

„Každý by tak nejednal, vždyť jste byl jediný," namítl jsem. Ale on to zase zlehčil: „Co kolem toho proboha děláte takový povyk, jenom jsem trochu pomohl, nic víc. Byl jsem jednoduše ve správný čas na správném místě ..."

Tak tohle jsem nechápal. Jak to, že se o tom nechce bavit? Proč se tváří, že něco takového dělají lidé levou zadní a že je to zcela běžné? Vždyť je to zkušený a inteligentní člověk a musí přece vědět, že se zachoval zcela mimořádně. Nevěděl jsem, jak ho přinutit, aby mi vyprávěl příběh záchrany dětí, abych o tom mohl

Nicholas Winton v roce 1939.

natočit film. On to bral jako jednu nepodstatnou část života. „Proč chceš vědět něco, co jsem dělal devět měsíců před tolika lety? Koho to dnes bude zajímat? Raději ti povím o svých charitativních aktivitách“.

Měl jsem tedy před sebou záhadu, které jsem chtěl přijít na kloub za každou cenu. Už jsem se nemohl dočkat, až se do toho filmového dokumentu pustím. Doufal jsem, že při práci na filmu možná najdu i odpovědi na otázky:

- **Proč to ten člověk vůbec udělal?**
- **Proč o tom půl století mlčel?**
- **Jak to vlastně udělal?**

Nicholas Winton s Matejem Mináčem a s panem a paní Gelmanovými během promítání filmu Síla lidskosti v New Yorku v roce 2002.

Byl jsem bezradný. Winton byl tak skromný, že neviděl nic zvláštního na tom, že zachránil stovky dětí. Jak ho mám přimět, aby se o tom všem rozpovídal? A tehdy mě napadlo celkem jednoduché řešení. Co takhle pozvat ho i s jeho manželkou Gretou do Prahy? Možná mu pražská zákoutí připomenou atmosféru z doby před šedesáti lety. K mé velké radosti manželé Wintonovi moje pozvání přijali. Hrozně jsem se na jejich přílet těšil a všechno jsem si pečlivě naplánoval. Rozhodl jsem se, že půjdu s Nicholasem Wintonem po stopách jeho někdejšího pobytu v roce 1938 a 1939. Takhle jsem vlastně zorganizoval velkou Wintonovu cestu do Čech.

Pevně jsem věřil, že z jeho paměti vydoluji nejeden valounek zlata ve formě nějaké konkrétní vzpomínky. Nejdřív jsem se ho zeptal, kde chce v Praze bydlet. Odpověděl mi, že samozřejmě v hotelu Šroubek,

Nicholas Winton a Matej Mináč v roce 1998.

Nicholas Winton se setkával s rodiči a dětmi v hotelu Evropa na Václavském náměstí – hraná rekonstrukce z filmu Nickyho rodina.

kde tenkrát bydlel i úřadoval. Dnes se hotel jmenuje Evropa. Hned jsem tam zašel a objednal pokoj. Už jsem věděl, že tehdy bydlel v apartmá číslo 171 a že to v podstatě byly dvě místnosti. V jedné z nich úřadoval, ve druhé spal. Když jsem ho po jeho příjezdu do tohoto pokoje zavedl, byl překvapený: „Ano, ano, poznávám to tu. Tady u takového stolečku jsem sepisoval všechny žádosti, tady jsme sedávali s kamarádem Martinem Blakem, který mě vlastně do Prahy tenkrát pozval. A tady v tomhle pokoji jsem přijímal rodiče. Klepali na dveře už od časného rána, ještě jsem se holil. Když přišli, chtěli vědět, jaké jsou možnosti, aby se jejich děti dostaly ven, do bezpečí. A v téhle kavárně jsme měli náš hlavní stan…“ Byl jsem šťastný. Každá židle, každý kus nábytku mu něco připomněl a já v duchu děkoval všem okolnostem, které způsobi-

Manželé Wintonovi v Praze v roce 1998 na Václavském náměstí.

ly, že se v tomto hotelu všechno uchovalo takřka v původním stavu, a kolik si toho pan Winton pamatoval.

Tehdy jsem poprvé slyšel celý Wintonův příběh a byl jsem bez sebe nadšením. Úžasný film už jsem měl před očima. Vždy jsem toužil být archeologem, miluji historii a náhle jsem díky Nickymu měl pocit, že objevuji něco velkého. Chtěl jsem všemu porozumět.

Na základě Wintonova vyprávění a jeho slavné knihy výstřižků jsem začal hledat detaily záchranné akce v desítkách archivů ve více než deseti zemích. A každým dnem, kdy jsem se víc a víc nořil do příběhu, jsem chápal, že jsem objevil jehlu v kupce sena, že je to vůbec **jeden z největších příběhů záchrany dětí během II. světové války**.

Stránka z knihy výstřižků. Informace, které jsem z ní mohl čerpat, byly hotovým zlatým dolem.

Nicholas Winton v kavárně hotelu Evropa v roce 1998.

Nejvíce mě ale vzrušovala otázka, proč se vlastně mladík z dobře situované londýnské rodiny rozhodl pomoct dětem v ohrožení v Čechách. Vždy odpovídal stejně: „Ty děti byly v ohrožení, tak jsem jim pomohl.“ Neměl žádné jiné vysvětlení, jemu se to zdálo nad slunce jasnější. Řekl mi: „Když uvidíš někoho spadnout z mostu do řeky a on se topí, tak mu přece jdeš pomoct. Ale to musíš mít štěstí, že jsi právě při tom, to znamená, že jsi ve správné chvíli na správném místě. A já jsem měl veliké štěstí dostat se do Čech v roce 1939, když tam byly tisíce dětí v ohrožení a bez pomoci.“

K záchraně dětí tehdy přistoupil s tou typicky britskou samozřejmostí. Winton vzpomíná: „Tehdy v roce 1939 jsem navštívil utečenecké tábory v okolí Prahy, v nichž se tísnily rodiny, které musely uprchnout ze Sudet a mnohdy si ani nestačily vzít základní životní potřeby.“ Winton byl šokovaný, v jak otřesných podmínkách tam utečenci žili.

Winton se řídil podle svého motta a se svými dobrovolníky konal. Zorganizoval záchrannou akci, která nemá v historii lidstva obdoby.

Po letech na to vzpomínal: „Byla tam velice špatná situace, hlavně velká zima. Cítili jsme stejně jako uprchlíci, že jejich dny jsou sečteny, ještě dřív, než Hitler vpochoduje do Československa. Ale jak se měli zachránit? Co měli udělat? Kam měli jít? Byli v pasti. Navíc tam bylo mnoho dětí a nikdo nevěděl, co s nimi bude. Nikdo se o ně nestaral. A tak mě napadlo, že se pokusím ty děti zachránit sám. Každý v Praze mi říkal: ‚Podívej se, neexistuje žádná organizace na pomoc dětem. My na to nemáme ani čas ani peníze. A samotné děti stejně nikdo nikam nepustí. Ale když chceš, tak to zkus!‘

A Winton se vždy řídil podle svého motta: „Všechno se dá v životě uskutečnit, když to není vysloveně nemožné, když na to člověk zaměří svou mysl a když je rozhodnutý, že to udělá“

Winton vyfotografoval utečence v táborech v okolí Prahy. Jsou to jedinečné fotografie. Tehdy se rozhodl, že nechá všeho a pustí se do činnosti, která by měla pomoci těmto ohroženým lidem, nebo alespoň jejich dětem.

Slavná fotografie mladého Wintona z roku 1939 s jedním ze zachráněných dětí v Praze.

Winton pak uskutečnil záchrannou misi, která nemá ve světové historii obdoby. Díky němu a jeho spolupracovníkům dnes v rodinách zachráněných dětí žije víc než 6000 lidí. Příběh jeho záchranné akce se stal proslulým na celém světě.

Do doby, kdy jsem se setkal s Wintonem, byl jsem přesvědčený, že budu točit komedie. Nakonec mne jeho osobnost a příběh natolik fascinovaly, že jsem o něm natočil tři filmy:

- **VŠICHNI MOJI BLÍZCÍ**
- **SÍLA LIDSKOSTI** (získal International EMMY AWARD za nejlepší dokumentární film)
- **NICKYHO RODINA.**

Nicholas Winton v Godstowe Preparatory School ve Velké Británii.

Dokonce v současnosti připravují čtvrtý film – **POSLEDNÍ VLAK.** Půjde o celovečerní hraný film v angličtině, kde poprvé chci ukázat záchrannou akci v celé její složitosti.

Scéna odjezdu Wintonova vlaku z Prahy – film Všichni moji blízcí.

Nicholas Winton se zachráněnými dětmi. Zleva Věra Gissingová, Joe Schlesinger, lady Milena Grenfell-Bainess a lord Alfred Dubs.

NICHOLAS WINTON – JAKÝ VLASTNĚ BYL JAKO ČLOVĚK?

Roky jsem věnoval také průzkumu, hledání souvislostí, přednášel jsem o Wintonovi a hlavně jsem získal neuvěřitelné přátele mezi „Wintonovými dětmi“. K těm vůbec nejbližším přátelům řadím **Toma Schrekera**, který mimo jiné otevřel desítky poboček **Reader´s Digest** po celém světě. Když je mi těžko nebo se potřebuji poradit nebo slyšet hřejivé slovo, vždy mě přijme s otevřenou náručí. Mám totiž to štěstí, že se natrvalo přestěhoval do Prahy ze Sydney v Austrálii, a tak mám u něho kdykoli otevřené dveře.

Ale mým hlavním štěstím bylo, že jsem se spřátelil se samotným Nickym. O tom bych vám chtěl povědět více.

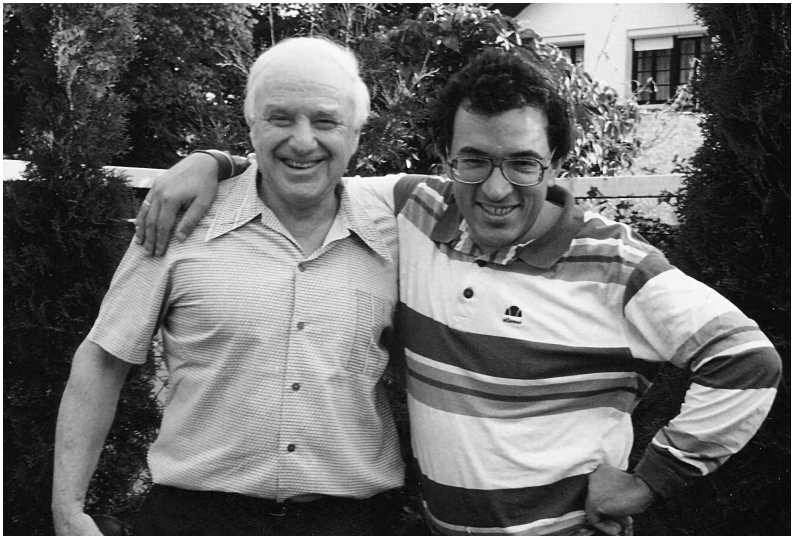

Tom Schrecker a Matej Mináč se stali díky Wintonovu příběhu velkými přáteli.

O HUMORU

Často jsem si s Nickym telefonoval a vídali jsme se. Nicky byl v soukromí ten nejvtipnější člověk, stále bavil společnost, a tak jsem se s ním často smál. Nicky byl totiž rozený bavič a vždy kolem něj bylo slyšet salvy smíchu. Všechno dokázal obrátit na vtip. Tato jeho stránka mne moc zaujala. Ptal jsem se, proč se pořád směje. „Myslím, že po většinu dní, které prožiji, ničeho zvláštního nedosáhnu, ale pořád se s Gretou smějeme. **Smích je nejdůležitější věc v životě**. Myslím, že většina lidí se bere příliš vážně, což jim brání, aby se chovali skutečně přirozeně.“

Vzpomínám si na bezpočet chvilek, kdy se od srdce smál. Uvedu jen několik:

Matej Mináč s Nicholasem Wintonem během natáčení filmu.

LÉTÁNÍ V ULTRALEHKÉM LETADLE

Až do svých sta let létal v Maidenheadu na ultralehkém letadle. Lidé, kteří se přišli podívat na jeho let, mohli podpořit nějakou jeho dobročinnou iniciativu. Já jsem se zhrozený díval na to letadýlko, které vlastně sestávalo jenom z několika trubek, motoru a křídel. Když jsem se ho po letu ptal, jak může létat na něčem, tak strašném, do čeho bych já nikdy dobrovolně nevlezl, odpověděl se smíchem: „Když ty budeš mít sto let, ani ty se nebudeš bát. Co se už stoletému může také stát? A pak – jsem zapsán v Guinessově knize rekordů jako vůbec nejstarší člověk na světě, který létal na ultralehkém letadle. A proto každý rok ty lety absolvuji, aby mě nemohl nějaký jiný staroch předběhnout. Jistota je jistota, ne?“ A moc se tomu smál.

Láska k létání neopustila Wintona do konce života. K narozeninám v roce 2011 dostal okružní let nad Maidenheadem.

POKUTA ZA RYCHLÉ ŘÍZENÍ AUTA

Nicky řídil auto až do svých 102 let a rád jezdil rychle. Líbily se mu závody Formule 1. Když jsem byl jednou u něho na návštěvě, spatřil jsem papír z policie, pokutu za rychlou jízdu. Ptal jsem se, co se stalo. Nicky odpověděl: „Dostal jsem pokutu, protože jsem jel rychlostí padesát mil za hodinu tam, kde je čtyřicítka. Policista se mě ptal: ´Můžete mi vysvětlit, proč jste to udělal?´ Tak jsem mu řekl, že se mi hrozně chtělo na záchod.“

A znovu se objevil ten jeho pověstný úsměv od ucha k uchu.

Nicholas Winton s Matejem Mináčem a zachráněnými dětmi po premiéře filmu Síla lidskosti v Symphony Space.

WINTONTRAIN

Díky Nicholasi Wintonovi vznikaly neuvěřitelné situace a příběhy. Například Zbyněk Honys byl mezi těmi, kteří se pustili do úkolu zorganizovat vypravení historického parního vlaku Wintontrain, který by po sedmdesáti letech jel po stejné trase, jako měl jet ten, který v roce 1939 vypravil Nicholas Winton. Jenomže ten vlak, jehož odjezd byl naplánován na 1. září 1939, už kvůli vypuknutí války nedostal povolení k odjezdu a téměř všechny děti, které tím vlakem měly jet, později zahynuly v koncentračních táborech. **Wintontrain** měl být upomínkou na všechny děti a rodiče z Československa, kteří zahynuli za 2. světové války.

Zbyněk Honys dokázal nemožné a parní vlak WINTONTRAIN dojel až do Londýna, kde na něj čekal Nicholas Winton.

V době, kdy Zbyněk Honys akci připravoval, mu vážně onemocněl malý syn. Život mu zachránil docent Jan Zuna, vnuk někdejší dívenky, které Nicholas Winton tenkrát zachránil život. Mimochodem, jeho bratr Pavel Zuna moderoval premiéru filmu Nickyho rodina s Wintonovou účastí v pražském Kongresovém centru.

Vlak z pražského Wilsonova nádraží, plně obsazený Wintonovými dětmi, jejich rodinami a televizními štáby z několika zemí, vyjel **1. září 2009 z Prahy**. Kopíroval přesně cestu, kterou jely vlaky před sedmdesáti lety. Když vlak dorazil do Londýna, na nádraží Liverpool Street Station čekal na zachráněné děti na peronu sám Nicholas Winton, přesně jako před se-

Premiéra filmu Nicky rodina v Praze 2011. Pavel Zuna se štábem filmu.

dmdesáti lety. Jenomže teď ho každý znal a natáčely ho televizní štáby z celého světa. Jako kdyby přijel do Londýna Mick Jagger. Bylo to dojemné a bylo prolito plno slz.

Zachráněné „děti“ na cestě Wintontrainem z Prahy do Londýna.

Organizátoři akce nařídili Nickymu, kde má sedět na pódiu. Připravili vzpomínkovou slavnost, které se mají zúčastnit samotní britští vládní ministři, pak bude následovat hudební program. A Nicky byl samozřejmě její hlavní osobností. Organizátoři hlavně naléhali, aby se za nic na světě odtud nevzdálil. Nikdo se však neptal samotného Wintona, co chce on sám. A Winton byl jako malé dítě, nezbeda. Chtěl vidět parní lokomotivu vlaku na vlastní oči. A tak se pěkně organizátorům vytratil. Nastoupil tajně do lokomotivy. Dokonce strojvůdce mu splnil přání, že může sám nakládat lopatou uhlí do kotle. To ho hrozně bavilo. Najednou dostal strojvůdce příkaz, že lokomotiva musí okamžitě opustit nádraží. A tak Winton přikládal uhlí do kotle. A lokomotiva se dostala mimo Londýn.

Když Wintontrain dorazil na Liverpool Street Station v září 2008, tak Nicholase Wintona čekalo mnoho televizních štábů, fotografů, jako kdyby se jednalo o pop hvězdu.

Nicholas Winton se svými zachráněnými dětmi na Liverpool Street Station v Londýně v roce 2009.

Najednou organizátoři zjistili, že Winton zmizel. Všude ho hledali. Všichni byli zaskočeni, ale Wintona se nedařilo nikde nalézt. Britští ministři čekali. Televizní štáby čekaly. Hosté čekali. Až se všichni dozvěděli, že paličatý Winton na lokomotivě odjel z nádraží mimo Londýn. Organizátoři bleskově zajistili, aby se lokomotiva vrátila zpátky.

Konečně se jim podařilo dostat Wintona zpět na pódium, ministři mohli začít své projevy. Všechny ty oficiální řeči o tom, jaký je úžasný, protože zachránil ty děti, ho strašně nudily. Winton mi mezitím se smíchem do ucha šeptal: „Ta cesta lokomotivou bylo to nejlepší z dnešního dne. Krásně jsem si to užil.“

Setkání s rodinami zachráněných dětí bylo velmi emotivní.

ŽERTY S MANŽELKOU

Vzpomínám si, jak jsem se jednou ptal Nickyho, když seděl u stolu s manželkou Gretou, jestli je s ní spokojen. Odpověděl mi: „Jsem s Gretou celkem spokojen, i s tím, co děláme společně."

Greta překvapeně na něho zhlídla: „Celkem spokojený? No to je tedy dobré!"

Winton se z chuti zasmál, podíval se s láskou na manželku a opravil svoji předcházející větu: „Tak tedy jsem velmi, velmi, velmi spokojen."

Často jsem se Nickyho ptal, proč považuje humor za důležitý. Winton mi odpověděl: „Humor není solí života, ale vůbec jeho podstatou, jeho samotnou dření. Když se nedokážete zasmát ze sebe samých, tak se

Nicholas Winton s manželkou v roce 1998.

ani nemůžete pustit do ničeho většího, podstatného. Neboť byste se mohli bát, že vás vysmějí, když neuspějete. Každý důležitý čin totiž vždy narazí na spoustu nepřekonatelných překážek. Ale když se neberete tak vážně, když to berete trochu jako hru, tak dokážete nemožné."

Nicholas Winton s Besselem Kokem v roce 2004.

Manželé Wintonovi v roce 1998.

Tehdy jsem poprvé začal chápat, že tento jeho rys měl zásadní význam pro celou záchrannou akci. Všichni mu v Praze říkali, že celá jeho aktivita je zbytečná, že i tak ty děti samotné nikdy žádný stát nepřijme. Že je to celé hloupost. Ale Winton se nevzdal. A v pozadí jeho vůle bylo, že to vše nebral tak vážně, že se uměl zasmát, protože jinak by se z toho musel určitě zbláznit.

LÁSKA

Často jsem se ptal Wintona na otázku lásky a manželství.

„Ach, láska! Je to jediná věc, která je skutečně důležitá. **Je to umění kompromisu, umění soužití** – když už ne sdílet stejné zájmy, tak alespoň tolerovat zájmy toho druhého. Mé ženě nevadí, když jdu hrát bridž, a mně nevadí, když ona jde na schůzky se svými přítelkyněmi."

„Každé dobré manželství je **založené na kompromisu**, akorát Greta těch kompromisů dělala mnohem víc než já. Byla mimořádná. Když někoho milujete a on zemře, tak vám všichni říkají, že se to časem zlepší. Ale není to pravda, zhorší se to, už nežijete, ale jenom existujete."

Nicholas Winton s manželkou Gretou v roce 1998 v Praze. Za nimi stojí zachráněné děti.

Greta stojí třetí zleva.

Když Wintonovi umřela manželka, moc ji postrádal. Bylo dojemné sledovat, jak ho jeho manželka milovala. Když umírala na rakovinu, tak její starostí nebylo, co bude s ní, ale co se stane s Wintonem. Zabezpečila dvě paní, které pak Wintonovi vařily a uklízely. Takovýto nesobecký vztah je asi tou opravdovou **velkou láskou**, po které všichni toužíme.

Navštívit ho bez kamery znamenalo zažít tu nejkouzelnější pohodu – jen tehdy jsem se s ním mohl cítit uvolněně a nevnímat ten časový tlak, že musím natočit co nejvíc. Když mu zemřela manželka Greta, tak mi dokonce i vařil, když jsem k němu občas zavítal.

Manželka Greta zemřela v roce 1999. Nebylo dne, kdy by si Winton na ni nevzpomněl. Moc mu chyběla.

NÁBOŽENSTVÍ

Winton miloval diskuse o nejrůznějších tématech. Často jsme mluvili o tom, proč je ve světě tolik násilí a co udělat, aby se to zlepšilo. Na otázku náboženství měl Winton vyhraněný názor.

„Jestliže věříte v Boha, tak nerozumím, proč by měl být rozdíl věřit jako katolík, Žid, buddhista nebo muslim. Základ všech náboženství: dobro, láska, nezabíjet a starat se o své rodiče a blízké, je stejný. Myslím, že lidé by měli míň dbát o to, co je v náboženství rozděluje, a víc dbát o to, co je spojuje – o etiku."

O DLOUHOVĚKOSTI

S Nickym se dalo mluvit o všem. Jednou jsem se ho ptal na jeho návod na dlouhověkost. Řekl mi: „Musí tě fascinovat život, člověk se musí o všechno zajímat. Mně se prostě ještě nechce umřít, protože jsem zvědavý na Olympijské hry v Rio de Janeiro a ještě se chci dozvědět o tisíci dalších věcech."

A tato taktika mu docela vycházela až do jeho 106. narozenin.

POSLEDNÍ TELEFONÁT

Když jsem mu v červnu 2015 volal, zeptal jsem se ho: „Nicky, ještě by sis zapilotoval malou Cessnu?" Narážel jsem na akci mého přítele a rovněž dramaturga vzdělávacího projektu **Zdeňka Tulise**, který v roce 2012 pro Wintona připravil nádherný dárek k narozeninám v podobě letu nad Maindenheadem v malé Cessně. Winton se tehdy chopil příležitosti a let z větší části odpilotoval sám. Věkový rozdíl mezi dvěma piloty v letadle činil 84 let.

Krátce před historickým letem pana Wintona nad Maidenheadem.

Nicky mi řekl: „Člověk nemůže zapomenout ovládat ty budíky v tom letadle. Vždyť jsem ten kurz udělal jen před nedávnem – v roce 1936. Samozřejmě, opět poletíme. Moc se těším.“

Bohužel se už dalšího letu a ani olympijských her nedožil. Moc mi chybí, že už mu nemůžu zavolat, zasmát se s ním, ale ani podiskutovat o vážných věcech, o vývoji lidstva, jeho perspektivách i ohroženích. Chybí mi jeho vřelost, moudrost, přirozenost a smysl pro humor. Kdykoli si na něho vzpomenu, tak se mi vždy vybaví jeho rozesmátá tvář. Ten obraz je tak živý, že mám pocit, jako by Nicky byl ještě stále mezi námi.

Poslední pohled do mapy před letem.

ŽIVOT SIRA NICHOLASE WINTONA

Sir Nicholas Winton se narodil 19. května 1909 v londýnské čtvrti West Hampstead. Ovšem tehdy se ještě nejmenoval Winton, nýbrž Wertheim. Jeho prarodiče z otcovy strany totiž byli němečtí Židé, kteří se přistěhovali do Spojeného království po svém sňatku v roce 1866 a usadili se v Manchesteru. Po několika letech se přestěhovali do Londýna, kde si koupili dům. Jejich syn Rudolf, Wintonův otec, se v roce 1907 oženil s Barbarou, která se narodila v Norimberku.

Pocházela z velmi vzdělané rodiny, kde měli všichni její členové univerzitní vzdělání. Rodina žila v židovské komunitě německých přistěhovalců. Své tři

Nicholas Winton s matkou Barbarou před válkou.

děti – Nicholase, Roberta a Lottie dali rodiče pokřtít a vychovávali je v křesťanském duchu. Jelikož Barbara i Rudolf byli vzdělaní (matka Barbara byla vůbec první dívkou, která v Německu složila maturitní zkoušku), chtěli, aby i jejich děti měly dobré školy.

A tak Nicholase spolu s bratrem Robertem poslali na vyšší střední školu, která je měla připravit na univerzitu. Nicholas pak studoval ekonomii ve Stowe.

Winton s matkou Barbarou, Londýn 1948.

Zde ho velmi ovlivnil učitel matematiky Hechster-Smith, což se odrazilo i na jeho výběru povolání. Stowe opustil ještě před maturitní zkouškou, vzdělání dokončoval ve večerní škole a zároveň se zaučoval ve Vojenské bance.

Nicholas (vpravo) s otcem a se svým mladším bratrem Robertem.

Winton měl rád život, zábavu, navštěvoval taneční večírky, vynikal v charlestonu, bruslil, lyžoval, jezdil na lodi. Zdokonalil se v němčině. Později se ještě naučil plynně francouzsky.

Následoval odjezd do německého Hamburku - původně na návštěvu příbuzných, ale zůstal zde, protože si zařídil praxi v bance **Behrens a synové**. Pracoval, učil se německy a žil bohatým společenským životem. Z Hamburku poté odjel do Berlína a byl velmi úspěšný v bance **Wassermann**. Okolo roku 1933 kolem něj postupně propukalo pronásledování Židů nacisty a tehdy si poprvé začal uvědomovat, jaké nebezpečí hrozí celé Evropě.

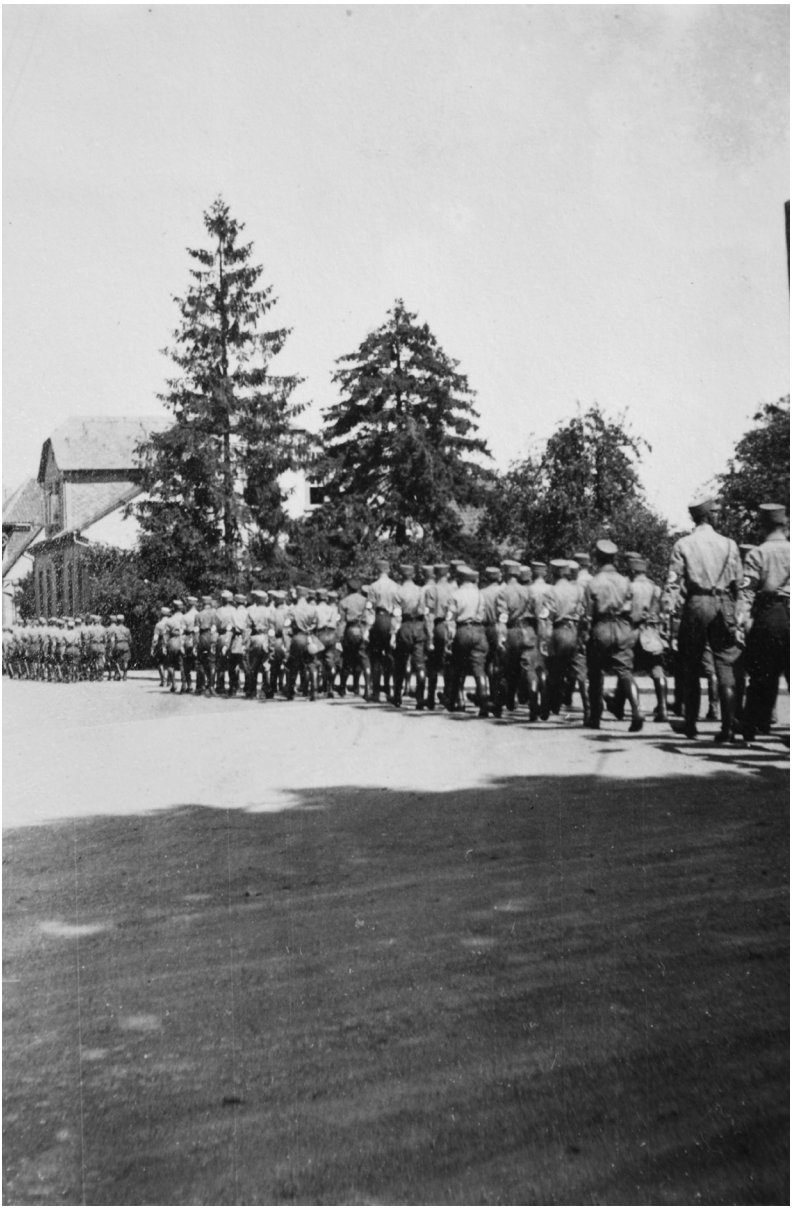

Nicholas Winton byl vášnivý fotoamatér a v roce 1936 vyfotografoval v Německu pochod Hitlerjugend a wehrmachtu.

Později byl Winton zaměstnán v **Národní bance v Paříži**, kde si dokončil kvalifikaci v bankovnictví. Chtěl strávit rok v New Yorku, ale Amerika byla ještě stále zmítána dozvuky tehdejší hospodářské krize, a proto na přání otce odjel zpět do Anglie. Po návratu do Londýna nastoupil do **Anglo-české banky**, kde ale vydržel jenom tři měsíce. Když si totiž postěžoval šéfovi, že mu nezvýšili plat, jak slíbili, propustili ho. Prošel pak několika dalšími bankami.

Poté nastoupil do firmy **Ullman & Co.**, kde pracoval na vysokých postech a cestoval po celém světě. Otevíral společnosti účty, především do Řecka a Egypta.

V roce 1937 se stal členem Londýnské burzy. Toho roku byl také vyslán na služební cestu do Johannesburgu. Let do jižní Afriky byl velice dobro-

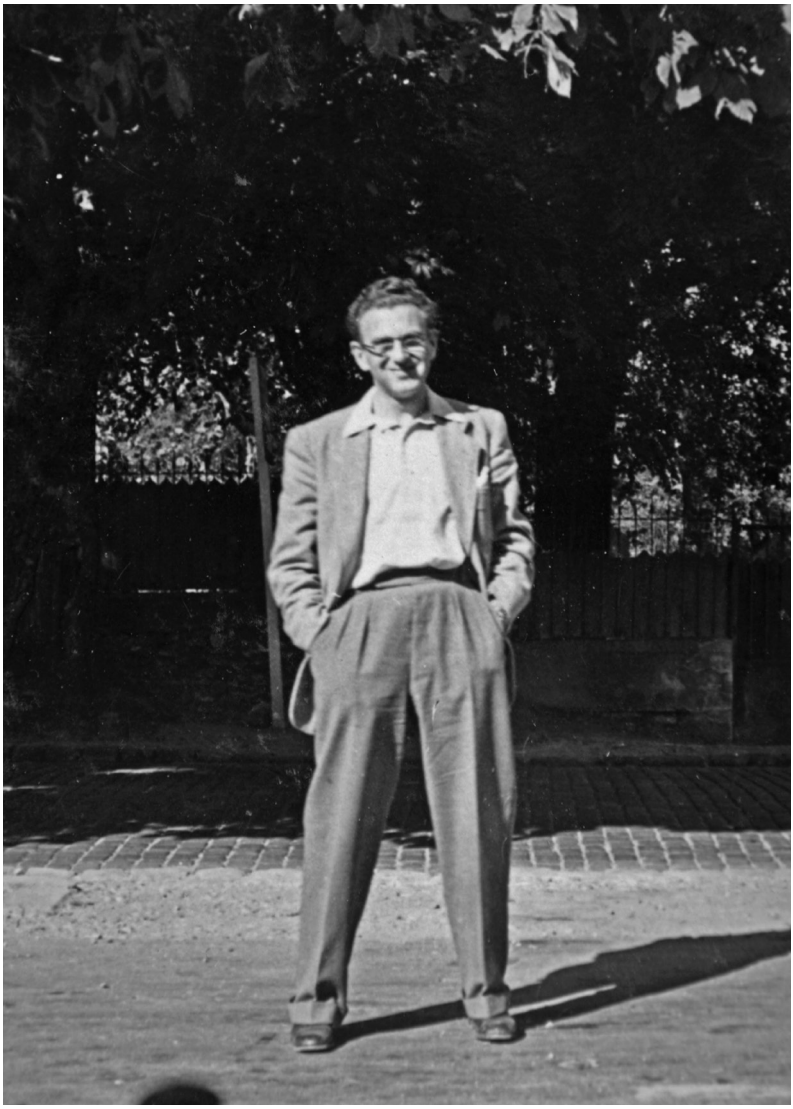

družný. Trval pět dní, každý večer cestující přespali v některé světové metropoli, například v Římě nebo Káhiře. A letělo se pouze při dobrém počasí, jinak se pro cestující pořádaly výlety.

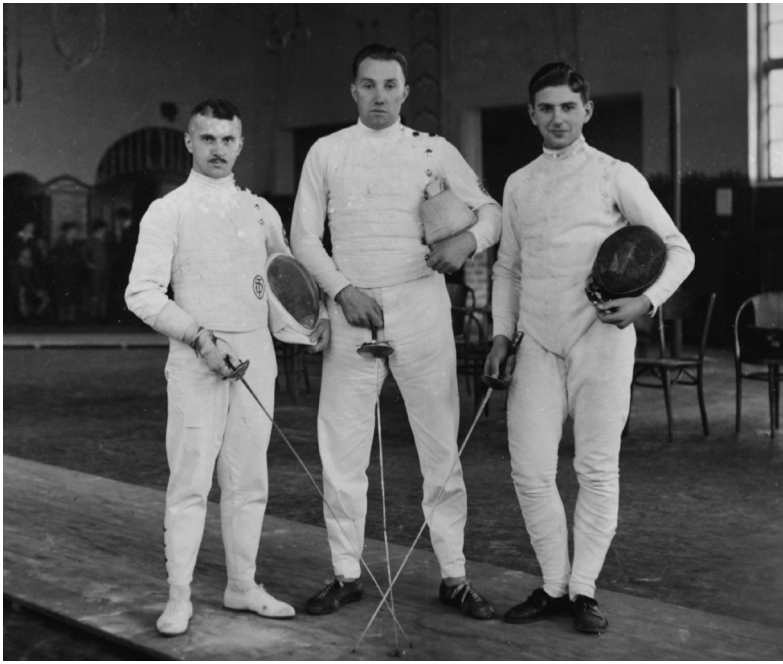

Nicholas Winton jako šermíř (vpravo).

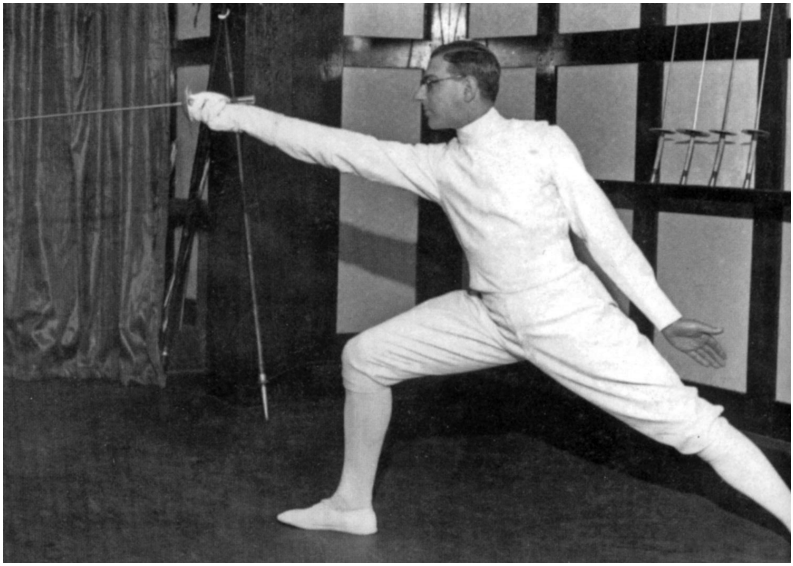

K jeho zálibám patřil šerm, byl špičkovým šermířem, a kdyby nevypukla II. světová válka, reprezentoval by Velkou Británii na olympiádě. Po válce spolu s bratrem založil největší britskou šermířskou soutěž – **Winton Cup**, která se koná dodnes.

Winton po válce jako zahradník.

Winton ve svých sto letech žertem vzpomínal na svou dávnou vášeň – šerm. „Rád pracuji na zahradě. To mi zabírá čas místo jiných věci, které jsem dělával. Mou hlavní fyzickou aktivitou byl celý život šerm.

Nicholas Winton jako pilot, vlevo.

Když už šermovat dnes nemůžu, tak věnuji svou přebytečnou energii pěstování zeleniny."

Jakožto milovník letectví absolvoval kurz a v roce 1933 získal kvalifikaci pilota. Později vstoupil do RAF – vojenského letectva britských ozbrojených sil.

Wintonova rodina – sourozenci. Nicholas Winton vpravo.

Nicky Winton v roce 1939 v Praze s rodinami, které chtěly poslat své děti do bezpečí.

Jak se v Německu dostal k moci Adolf Hitler, začala se stahovat mračna nad Evropou. Německo začalo zbrojit, připravovat se na válku. Rodina se tehdy nejmenovala **Winton, nýbrž Wertheim**. Jenomže mít ve třicátých letech v Británii německé jméno bylo nepopulární. Proto se rodina rozhodla příjmení změnit. Protože měli na kufrech i všude vyšité iniciály W, rozhodli se, že to bude jméno začínající písmenem W. Pročetli telefonní seznam a zalíbilo se jim jmé-

no Winton. A tak se z Nicholase Wertheima stal náš **Nicholas Winton**.

V roce 1938 mu bylo 29 let a chystal se na zimní dovolenou do Švýcarska. Zavolal mu však přítel Martin Blake, s nímž měl na hory odjet, a řekl mu, že dovolenou ruší. Odjíždí na důležitou misi do Prahy a potřebuje jeho pomoc. Winton neváhal a když se s Blakem sešel **v pražském hotelu Šroubek**, dozvěděl se od něho informace o uprchlících, utíkajících ze Sudet před Hitlerovými vojsky do okleštěného Československa. Blake, vyslaný sem britským **Výborem pro uprchlíky z Československa**, měl za úkol pomoci s útěkem dospělým, především politikům, inteligenci a umělcům.

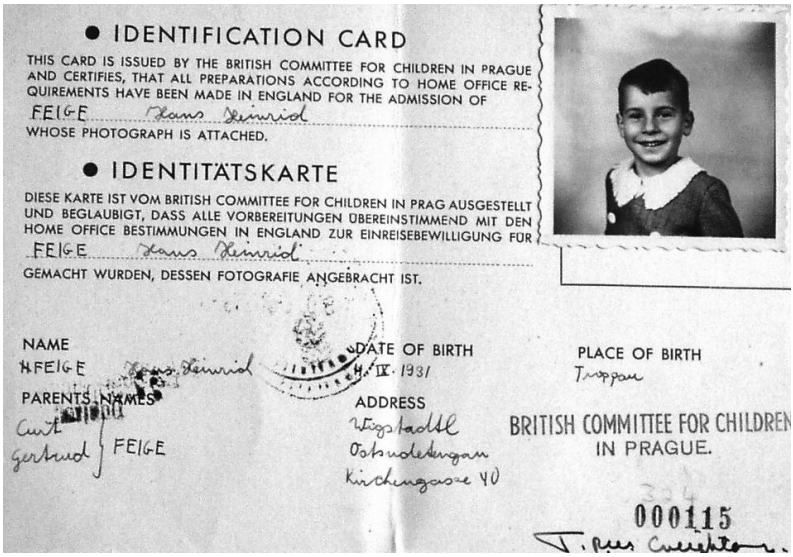
● IDENTIFICATION CARD

THIS CARD IS ISSUED BY THE BRITISH COMMITTEE FOR CHILDREN IN PRAGUE AND CERTIFIES, THAT ALL PREPARATIONS ACCORDING TO HOME OFFICE REQUIREMENTS HAVE BEEN MADE IN ENGLAND FOR THE ADMISSION OF

FEIGE Hans Heinrich

WHOSE PHOTOGRAPH IS ATTACHED.

● IDENTITÄTSKARTE

DIESE KARTE IST VOM BRITISH COMMITTEE FOR CHILDREN IN PRAG AUSGESTELLT UND BEGLAUBIGT, DASS ALLE VORBEREITUNGEN ÜBEREINSTIMMEND MIT DEN HOME OFFICE BESTIMMUNGEN IN ENGLAND ZUR EINREISEBEWILLIGUNG FÜR

FEIGE Hans Heinrich

GEMACHT WURDEN, DESSEN FOTOGRAFIE ANGEBRACHT IST.

NAME
H. FEIGE Hans Heinrich

PARENTS NAMES
Curt
Gertrud } FEIGE

DATE OF BIRTH
4. IX. 1931

ADDRESS
Wigstadtl
Ostsudetengau
Kirchengasse 40

PLACE OF BIRTH
Troppau

BRITISH COMMITTEE FOR CHILDREN
IN PRAGUE.

000115

Povolení vstupu do Británie pro zachráněné dítě.

Dodnes je obdivuhodným, těžko vysvětlitelným faktem, jak Winton mohl v roce 1939 tušit, že lidem na Hitlerově černé listině skutečně hrozí fyzická likvidace, i když o koncentračních táborech, o „konečném řešení“, se začalo v Německu mluvit až po konferenci ve Wannsee v lednu 1942.

Winton se ujal zorganizování pomoci dětem, kterou zatím nikdo nebyl schopen uskutečnit. Protože v té době ještě řada lidí a také institucí nebrala hrozbu Hitlerovy moci vážně, narážel na spoustu překážek. I přes ně se mu ale povedlo na vlastní pěst zorganizovat do 1. září 1939 osm transportů s celkem 669 dětmi, pocházejícími z různorodých ohrožených rodin, ne pouze židovských, do bezpečí. Zajišťoval víza, lékařská osvědčení a podporu organizací. Odjezd posledního vlaku zastavil oficiální začátek války. Téměř sedmi stovkám českých a slovenských dětí tak Winton zachránil život.

Fotografie z Wintonovy knihy výstřižků, zachráněné děti v Británii.

Záchranná mise v Praze skončila a Nicky řešil, jak bude dál pokračovat. Začal pracovat u **Červeného kříže**.

Na jaře 1940 se Winton přihlásil k Červenému kříži, kde pracoval jako řidič sanitky.

Winton působil na území Francie. 10. května 1940 vtrhli Němci bez výstrahy do Belgie, Lucemburska a Holandska a zaútočili také na Francii. Jednotka Červeného kříže spolu s britským expedičním sborem se zbytky francouzské armády ustupovala k přístavu Dunkerque. Nepřátelské německé bombardéry bez přestání pronásledovaly nekonečnou řadu vozidel a houfy uprchlíků, kteří se snažili dostat k moři. Všude bylo mnoho raněných a mrtvých. Britské velení mobilizovalo všechny dostupné lodi k odvozu vojska z francouzského přístavu **Dunkerque** a nasadilo letectvo k jeho ochraně před bombardováním. Winton byl jedním z 224 tisíc britských vojáků a civilistů, kterým se podařilo vrátit se domů.

V roce 1942 nastoupil do **RAF** – anglického královského letectva. Jelikož se mu zhoršil zrak, mu-

Winton (uprostřed) s řidiči sanitky ve Francii 1940.

Winton jako letecký instruktor.

sel zůstat ke své velké lítosti u pozemního personálu. Nepomohlo mu, že měl kvalifikaci pilota a po létání velmi toužil.

Ve válce sloužil jako navigační důstojník a v roce 1944 vyučoval v La Rochelle francouzské piloty. Dosáhl hodnosti leteckého poručíka. Koncem roku 1944 byl jmenován zástupcem vedoucího letecké výstavy RAF. Výstava putovala v patách ustupující německé armády a dostala se dokonce i do Prahy, kde Nicky strávil několik týdnů na přelomu let 1945 a 1946. Zachoval se také šot českého filmového týdeníku, ve kterém Winton představuje nejnovější typ stíhačky britského letectva.

Po skončení války se zapojil do práce v ženevské kanceláři Výboru pro uprchlíky. Měl na starosti vyřizování repatriací utečenců, kteří se vraceli domů. Později zorganizoval prodej nacistické kořisti, nalezené v americké okupační zóně. Podle doho-

Winton (vlevo) s bratrem a sestrou v roce 1942.

dy pěti států (Francie, Británie, USA, Československa a Jugoslávie) se měly takto získané prostředky použít na pomoc lidem postiženým nacizmem.

Winton měl na starosti třídění válečné kořisti. Každý den rozbaloval bedny plné cenností: prstenů, náhrdelníků a zlatých zubů, které nacisti zabavili v koncentračních táborech. Musel nafotit stovky předmětů, které možná patřily rodičům a příbuzným „jeho“ dětí.

Na začátku roku 1948 nastoupil Winton do Mezinárodní banky v Paříži. Tady se seznámil s devětadvacetiletou Dánkou **Grete Gjelstrupovou**, která pracovala jako sekretářka ředitele banky pro Evropu. Brzy zjistili, že se jim líbí společné procházky, návštěvy muzeí a výlety na venkov.

Grete Gjelstrupová

Našli v sobě zalíbení, a ačkoliv jeho maminka z toho neměla velkou radost, ještě téhož roku se s Grete oženil. Svatbu měli v říjnu 1948 ve Vejle v Dánsku. Našli si byt v pařížské čtvrti Passy a byli spolu opravdu šťastní. Grete byla stejně jako on velmi společenská, navíc výborná kuchařka. Bylo u nich příjemně, a proto k nim chodila spousta přátel, mezi nimi například známý český dirigent Rafael Kubelík.

Grete a Nicky.

Grete Gjelstrupová a Nicholas Winton. Svatební fotografie, říjen 1948.

V roce 1950 se vrátili do Anglie. Winton se rozhodl, že svět bank a financí definitivně opustí. Pracoval v továrně na výrobu zmrzliny, pak přešel do strojírenského podniku. Koupili si s Grete dům v Maidenheadu, kde se jim narodily tři děti. V roce 1952 Nicholas, rok po něm Barbara. Nejmladší Robin přišel na svět v roce 1956.

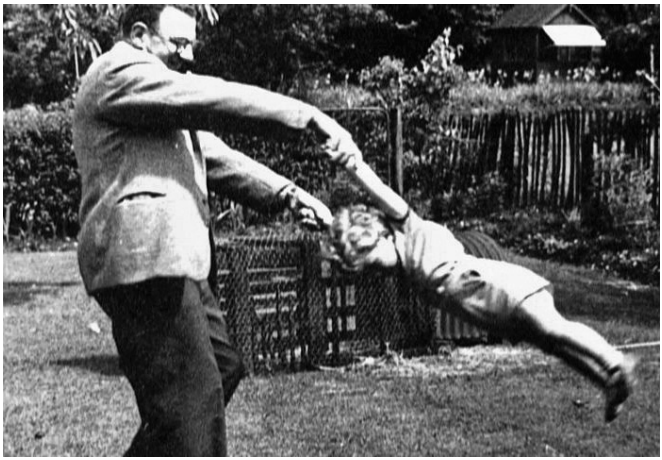

Když lékaři zjistili, že Robin je mentálně postižený Downovým syndromem, navrhli rodičům, aby chlapce umístili v ústavu. Oni to ale odmítli, řekli si, že doma mu bude líp. A taky bylo. Všichni na Robina, který zemřel v roce 1962, vzpomínají jako na šťastné a spokojené dítě.

Nicholas postavil pro svou rodinu nový dům. Díky Robinovi se začal zajímat o to, jak pomoci mentálně a tělesně postiženým. Stal se předsedou místní pobočky **společnosti MENCAP**. Vedle toho byl prezidentem pobočky Abbeyfieldské společnosti, která se stará o budování domovů pro seniory.

Dále se angažoval v místním klubu **Rotariánů**, klubu, který organizoval dobrovolné sbírky, byl sponzorem dětské oční nemocnice v Indii, vozil nevidomé za zábavou a věnoval se dalším charitativním akcím. **Prostě pracovat pro druhé bylo jeho vášní**.

Jednou, když už mu bylo 95 let, se zúčastnil slavnostního večírku v centru pro staré lidi **WINTON HOUSE**, které postavil. Velmi se ho dotklo, že ho tam považovali za jednoho z jeho starých obyvatel. Winton byl neuvěřitelně aktivní a stále dobře naladěný.

Nicholas Winton se svým synem Nickem v Maidenheadu.

Jeho syn Nick si takto vzpomíná na tatínkovu dobročinnou činnost: „Otec pracoval v dobročinných organizacích celý život. Hodně toho udělal pro Abbeyfield, což je společnost, která pomáhá starým lidem. V roce 2014 budoval domov pro lidi trpící Alzheimerovou chorobou. Stálo to čtyři milióny liber. I ve svém pokročilém věku se choval, jako by mu bylo o polovinu míň. Byl velmi aktivní a pořád si vymýšlel neplechy. Měl dokonce plán nechat se zatknout, aby ukázal, jak hloupý je náš zákon na pomoc starým lidem. Celý život byl rebelem.“

Nicholas Winton ve svém domě v Maidenheadu.

Manželé Wintonovi se svými vnoučaty.

Ptal jsem se Nickyho, co vlastně celé dni dělá, když nepracuje na nějakém charitativním projektu:

„Trávím čas truhlařením, opravuji kolo, fotografuji, poslouchám hudbu, vyšívám, trochu pracuji na zahradě.“

Nicholas Winton s vnučkou a vnukem po premiéře filmu Všichni moji blízcí v Praze v roce 1999.

Měl velkou rodinu. Syna Nicholase, dceru Barbaru, jejich partnery, dvě vnoučata, často ho taky navštěvoval jeho mladší bratr Robert s chotí. Říkal, že měl pořád tolik práce se svými charitativními projekty, že by potřeboval, aby den měl aspoň dvojnásobný počet hodin. A to ještě nepočítal čas, který věnoval na korespondenci a schůzky se zachráněnými dětmi. **„Mít rodinu se 669 členy, to už dá zabrat!"**

Mne Winton často říkal: „Matěji, když jsi spískal, že teď tolik lidí o mně ví, stále mi píší, když se jim narodí vnouče, když mají problémy, když se jim žení syn, měl bys mi platit nějakou sekretářku, která by tu obsáhlou korespondenci vyřizovala." Ale věřím, že uvnitř, v hloubi srdce, byla to pro pana Wintona velká radost a obohacení života.

Hraná rekonstrukce – Nickyho rodina.

Na Wintonovy činy během války by se asi zapomnělo, kdyby se jeho manželka Greta na jaře roku 1988 nepustila do generálního úklidu. Chtěla to udělat opravdu pořádně a zbavit se všech zbytečných krámů. Rozhodla se, že probere i harampádí na půdě, na které léta usedal prach. Pro jistotu všechno ještě prohlížela, aby do smetí nepřišlo něco, co ještě mohou potřebovat. A tak setřela i vrstvu prachu ze starého kufru a podívala se dovnitř. Udivilo ji, když tam našla spoustu dokumentů. Čekala spíš nějaké staré oblečení. Ty dokumenty nikdy neviděla, a tak se jimi začala probírat. Ani si nevšimla, že den už pokročil, a kdyby se nezačalo stmívat, snad by na té půdě strávila i noc. Našla staré dokumenty, našla dopisy, fotografie. A spousta toho byla psána v řeči, které nerozuměla. Jen podle háčků a čárek se dohadovala, že zřejmě jde o nějakou slovanskou řeč. Až když na několika dokumentech našla slovo Praha, pochopila, že jde o Československo.

Hraná rekonstrukce – Nickyho rodina.

„Co je to?“ zeptala se svého muže.

Ten jenom mávnul rukou: „Ale, to je taková stará historie. To by tě určitě vůbec nezajímalo ...“

Ale Gretu to naopak velmi zajímalo a svého manžela přiměla, aby jí všechno vysvětlil. Byla ohrome-

Stránka z knihy výstřižků.

ná, když jí vyprávěl, co dělal tenkrát před mnoha lety v Československu a kolik dětí zachránil před jistou smrtí.

„Co s tím, Nicky, uděláme?“ ptala se ho.

„Co bychom s tím dělali, spálíme to, vždyť chceš mít na půdě pořádek, ne?“ odpověděl jí bez rozmýšlení. S tím ona ale vůbec nesouhlasila. Začala před něj klást dopisy, v nichž rodiče psali, jak je třeba o jejich milované děti pečovat, co mají rády a co jim naopak dobře nedělá, s čím si rády hrají, jaké polévky se jim mají vařit.

„Ti rodiče asi nepřežili a jejich dopisy by se měly dostat do rukou těch, komu patří, tedy do rukou zachráněných dětí,“ rozhodla Grete. V kufru byly snímky dětí, které přežily, ale i těch, které to štěstí neme-

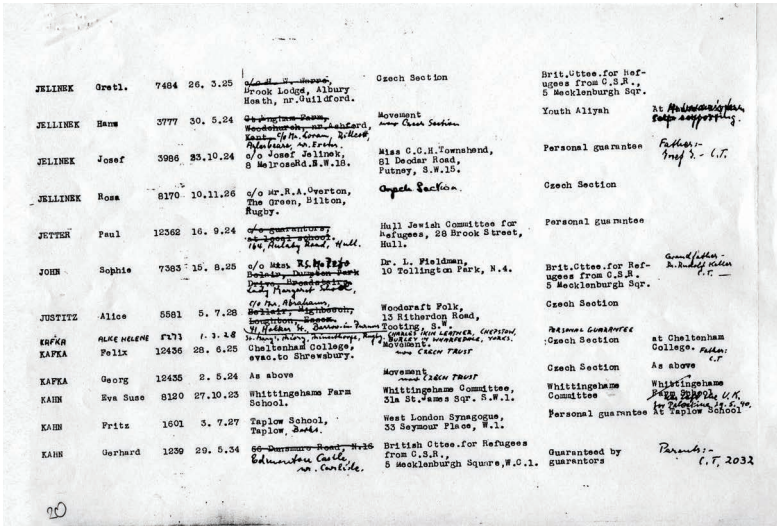

JELINEK	Gretl.	7464	26. 3.25	Brook Lodge, Albury Heath, nr.Guildford.	Czech Section	Brit.Cttee.for Refugees from C.S.R., 5 Mecklenburgh Sqr.	
JELINEK	Hans	3777	30. 5.24	Movement	Youth Aliyah	At	
JELINEK	Josef	3986	23.10.24	c/o Josef Jelinek, 8 MelrosRd.S.W.18.	Miss C.C.H.Townshend, 81 Deodar Road, Putney, S.W.15.	Personal guarantee	Father:- Prof J. - C.T.
JELLINEK	Rosa	8170	10.11.26	c/o Mr.R.A.Overton, The Green, Bilton, Rugby.	Czech Section	Czech Section	
JETTER	Paul	12362	16. 9.24		Hull Jewish Committee for Refugees, 28 Brook Street, Hull.	Personal guarantee	
JOHN	Sophie	7363	15. 8.25	c/o Mrs.	Dr. L. Fieldman, 10 Tollington Park, N.4.	Brit.Cttee.for Refugees from C.S.R., 5 Mecklenburgh Sqr.	
JUSTITZ	Alice	5581	5. 7.28		Woodcraft Folk, 13 Ritherdon Road, Tooting, S.W.	Czech Section	
KAFKA	ALKE HELENE	F171	1. 1.28			Personal Guarantee	
KAFKA	Felix	12436	28. 6.25	Cheltenham College, evac.to Shrewsbury.	Movement	Czech Section	at Cheltenham College.
KAFKA	Georg	12435	2. 5.24	As above	Movement	Czech Section	As above
KAHN	Eva Suse	8120	27.10.23	Whittingehame Farm School.	Whittingehame Committee, 31a St.James Sqr. S.W.1.	Whittingehame Committee	Whittingehame Farm School
KAHN	Fritz	1601	3. 7.27	Taplow School, Taplow, Bucks.	West London Synagogue, 33 Seymour Place, W.1.	Personal guarantee	At Taplow School
KAHN	Gerhard	1239	29. 5.34	Edmundson Coll. nr. Carlisle.	British Cttee.for Refugees from C.S.R., 5 Mecklenburgh Square, W.C.1.	Guaranteed by guarantors	Parents:- C.T. 2032

Jedna stránka z Wintonova seznamu.

ly. Byly tam dokumenty o tom, jaké překážky musel Nicholas Winton překonávat, co všechno musel pro záchranu dětí udělat. Byly tam neodkladné telegramy, povolení, orazítkovaná německou okupační správou, informace, zda se vlak vypravit podařilo, nebo zda byl odjezd odložen, ale hlavně tam Grete našla seznam všech 669 zachráněných dětí.

„Ráda bych věděla, jak dneska tyhle děti vypadají," zasnila se. Nicholas jen pokrčil rameny, ale upřímně řečeno moc chuti do oprašování staré historie neměl. Nebyl z těch, kdo se rád ohlíží zpátky. Nezajímalo ho, co bylo, zajímalo ho, co bude. Tohle pro něho bylo jednou uzavřené a nechtěl se k tomu vracet.

„Když jsem doklady našla, obracela jsem se na různá muzea, jestli by si to nechtěla vzít a případně najít ty zachráněné děti a materiály mezi ně rozdělit. Zpočátku o to nikdo neměl zájem, až **Památník obětem holocaustu Yad Vashem** v Izraeli to vzal do svého archivu. Dnes to střeží jako oko v hlavě," uzavřela svoje vyprávění Grete.

Nakonec se materiály od Grety dostaly k historičce Elizabeth Maxwellové, která je předala reportérce stanice BBC Esther Rantzenové. Ta zorganizovala setkání Wintona s „jeho dětmi" v pořadu televize BBC **That's Life** (Takový je život). Kouzlo pořadu bylo v tom, že v publiku včetně Wintona seděly i zachráněné děti, o čemž však Winton nevěděl. Když se Winton postupně dozvěděl, o co jde, slzy se objevily v jeho očích. Když se moderátorka Rantzenová zeptala: **„Mohu se zeptat, je tu ještě někdo, kdo vděčí za svůj život panu Nicholasu Wintonovi? Jestli ano, prosím, vstaňte!" celé publikum se postavilo.**

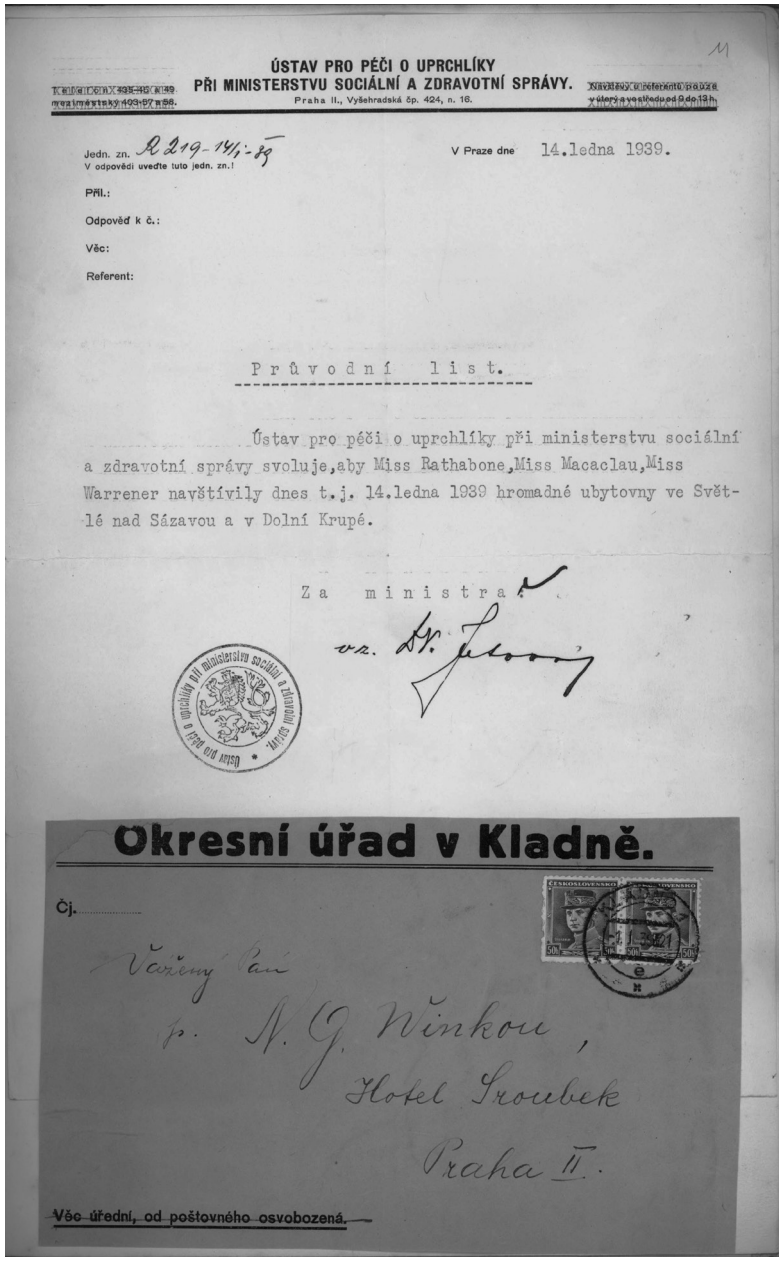

ÚSTAV PRO PÉČI O UPRCHLÍKY
PŘI MINISTERSTVU SOCIÁLNÍ A ZDRAVOTNÍ SPRÁVY.
Praha II., Vyšehradská čp. 424, n. 16.

Jedn. zn. R 219-14/1-39
V odpovědi uveďte tuto jedn. zn.!

V Praze dne 14.ledna 1939.

Příl.:

Odpověď k č.:

Věc:

Referent:

Průvodní list.

Ústav pro péči o uprchlíky při ministerstvu sociální a zdravotní správy svoluje, aby Miss Rathabone, Miss Macaclau, Miss Warrener navštívily dnes t.j. 14.ledna 1939 hromadné ubytovny ve Světlé nad Sázavou a v Dolní Krupé.

Za ministra
vz. Dr. [illegible]

Ústav pro péči o uprchlíky při ministerstvu sociální a zdravotní správě

Okresní úřad v Kladně.

Čj.

Vážený Pane
p. N. G. Winkou,
Hotel Groubek
Praha II.

Věc úřední, od poštovného osvobozená.

Stránka z knihy výstřižků.

Nicholas Winton se zachráněnými dětmi v Praze v roce 1998 a v roce 2007.

Nicholas Winton oslavil své sté narozeniny v kruhu největší rodiny na světě – Nickyho rodiny. České velvyslanectví v Londýně, 2009.

Tehdy si Nicholas Winton uvědomil, jakou obrovskou věc během války udělal. **Dnes v rodinách Wintonových dětí žije kolem 6000 lidí.**

Pozornost veřejnosti se k Wintonovi znova upřela až po dalších deseti letech, když jeho příběh opětovně připomněl režisér Matej Mináč ve filmu **Všichni moji blízcí (1999)** a později v dokumentech **Nicholas Winton – Síla lidskosti** a **Nickyho rodina**.

Přestože nenápadný „britský Schindler“ svůj šlechetný čin držel v tajnosti následujících padesát let, nakonec byl za své zásluhy povýšen **britskou královnou Alžbětou II. do šlechtického stavu** a vyznamenán Řádem britského impéria.

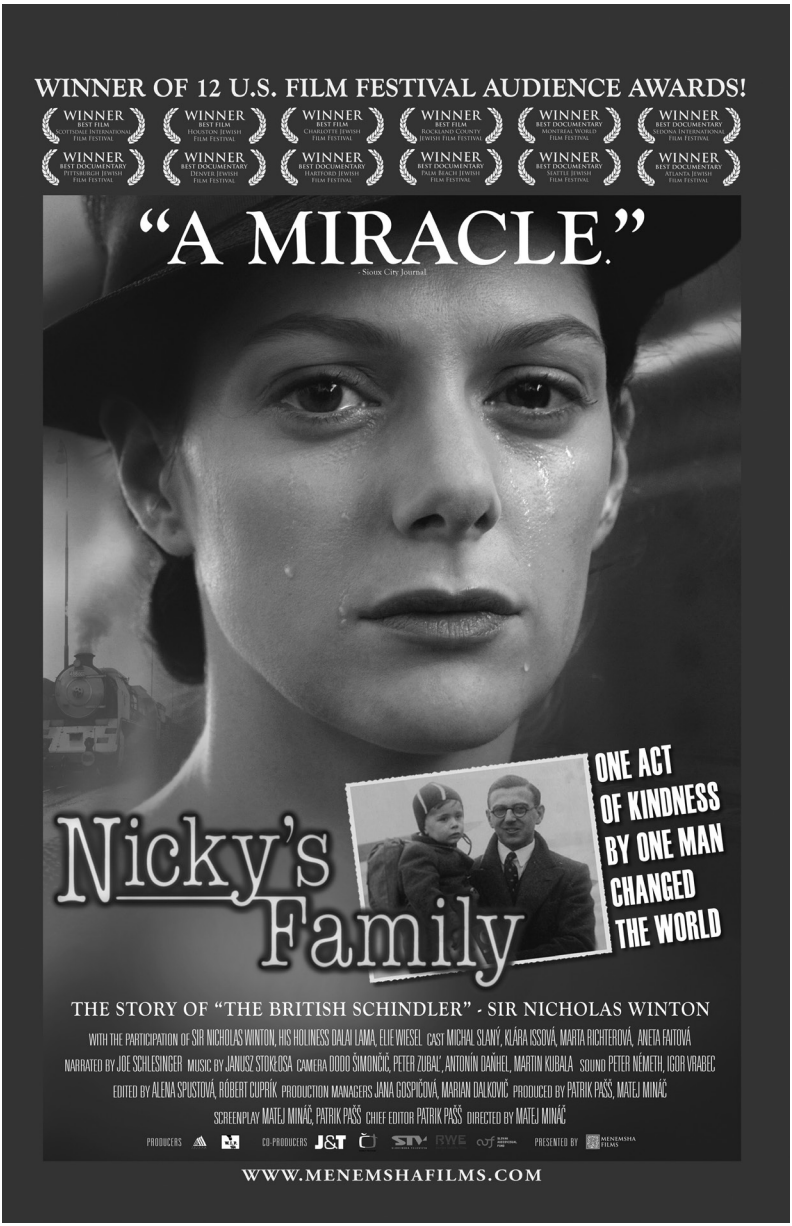
WINNER OF 12 U.S. FILM FESTIVAL AUDIENCE AWARDS!
WINNER BEST FILM SCOTTSDALE INTERNATIONAL FILM FESTIVAL
WINNER BEST FILM HOUSTON JEWISH FILM FESTIVAL
WINNER BEST FILM CHARLOTTE JEWISH FILM FESTIVAL
WINNER BEST FILM ROCKLAND COUNTY JEWISH FILM FESTIVAL
WINNER BEST DOCUMENTARY MONTREAL WORLD FILM FESTIVAL
WINNER BEST DOCUMENTARY SEDONA INTERNATIONAL FILM FESTIVAL
WINNER BEST DOCUMENTARY PITTSBURGH JEWISH FILM FESTIVAL
WINNER BEST DOCUMENTARY DENVER JEWISH FILM FESTIVAL
WINNER BEST DOCUMENTARY HARTFORD JEWISH FILM FESTIVAL
WINNER BEST DOCUMENTARY PALM BEACH JEWISH FILM FESTIVAL
WINNER BEST DOCUMENTARY SEATTLE JEWISH FILM FESTIVAL
WINNER BEST DOCUMENTARY ATLANTA JEWISH FILM FESTIVAL
"A MIRACLE."
- Sioux City Journal
Nicky's Family
ONE ACT OF KINDNESS BY ONE MAN CHANGED THE WORLD
THE STORY OF "THE BRITISH SCHINDLER" - SIR NICHOLAS WINTON
WITH THE PARTICIPATION OF SIR NICHOLAS WINTON, HIS HOLINESS DALAI LAMA, ELIE WIESEL CAST MICHAL SLANÝ, KLÁRA ISSOVÁ, MARTA RICHTEROVÁ, ANETA FAITOVÁ
NARRATED BY JOE SCHLESINGER MUSIC BY JANUSZ STOKLOSA CAMERA DODO ŠIMONČIČ, PETER ZUBAĽ, ANTONÍN DANIHEL, MARTIN KUBALA SOUND PETER NÉMETH, IGOR VRABEC
EDITED BY ALENA SPUSTOVÁ, ROBERT CUPRIK PRODUCTION MANAGERS JANA GOSPIČOVÁ, MARIAN DALKOVIČ PRODUCED BY PATRIK PAŠŠ, MATEJ MINÁČ
SCREENPLAY MATEJ MINÁČ, PATRIK PAŠŠ CHIEF EDITOR PATRIK PAŠŠ DIRECTED BY MATEJ MINÁČ
PRODUCERS
CO-PRODUCERS J&T STV RWE
PRESENTED BY MENEMSHA FILMS
WWW.MENEMSHAFILMS.COM

Nicholas Winton byl v roce 2003 povýšen britskou královnou Alžbětou II. do šlechtického stavu.

Získal rovněž prestižní cenu **Pýcha Británie** a další vyznamenání obdržel z rukou prezidentů V. Havla (Řád T. G. Masaryka), G. W. Bushe, V. Klause a dalších. Americký Senát a Kongres ho ocenil rezolucí 583.

Prezident Václav Havel ocenil Wintonův čin Řádem TGM v říjnu 1998.

Dne 28. října 2014 prezident Miloš Zeman na Pražském hradě při speciálním ceremoniálu předal N. Wintonovi nejvyšší české státní vyznamenání **Řád bílého lva**.

Nicholas Winton si na tituly moc nepotrpěl:

„S medailemi nemůžete nic dělat. Můžete si je leda připnout na pyžamo a nosit je i v noci, ale jinak jsou prakticky k ničemu. Nikdy jsem žádný z řádů nenosil."

Podle Wintona byla také pojmenována jedna menší planeta, kterou v roce 2000 objevila česká vědecká skupina M. Tichého a J. Tiché. Tým považuje čin sira Nicholase Wintona za velký příklad odvahy a odhodlání v atmosféře totalitního režimu.

Nicholas Winton se setkal s královnou Alžbětou II. v Bratislavě, v roce 2008. Dokonce se vracel domů jejím letadlem.

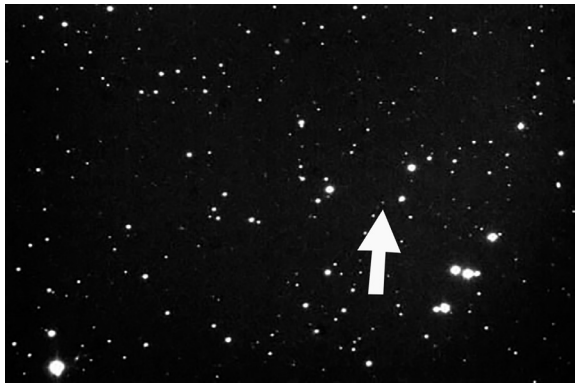

Také na nás filmaře se usmálo štěstí. Získali jsme za film **Síla lidskosti** nejvyšší ocenění v oblasti televizní tvorby v USA - **International EMMY AWARD za nejlepší zahraniční dokument**. A je docela zábavné, že HBO jako náš koproducent nás také nominoval na další EMMY – za nejlepší americký do-

Producent Patrik Pašš a režisér Matej Mináč přebírají International EMMY AWARD v New Yorku, říjen 2002.

kument. Dostali jsme se v nominacích mezi poslední čtyři. Film se promítal na neuvěřitelných 89 festivalech! Celkem naše filmy o Wintonovi získaly 75 cen na různých festivalech.

Žáci ZŠ Slavonice se rozhodli pod vlivem Wintonova příběhu poslat dárky kambodžským sirotkům, kterým tím udělali ohromnou radost.

Tohle všechno bylo ničím ve srovnání s reakcemi dětí, mladých lidí. Filmy se promítaly doslova desetitisícům mladých lidí od Afriky až po Ameriku, i v oblastech, kde nikdo ani o „nějakém Hitlerovi“ a 2. světové válce neslyšel. A přesto, všichni byli dojati. Malé děti i vysokoškolští studenti. A mnozí začali pod jeho vlivem konat dobro, dobré skutky. Zřejmě jsou ve Wintonově příběhu nějaké tajemné ingredience, které ve výsledku způsobují tento neuvěřitelný zázrak.

Můžete mít jiné, racionální vysvětlení, ale já věřím, že jsou v tom příběhu nějací skřítci, jejichž kouzlo na lidi působí. Možná je to nějaký **virus dobra**, který lidi

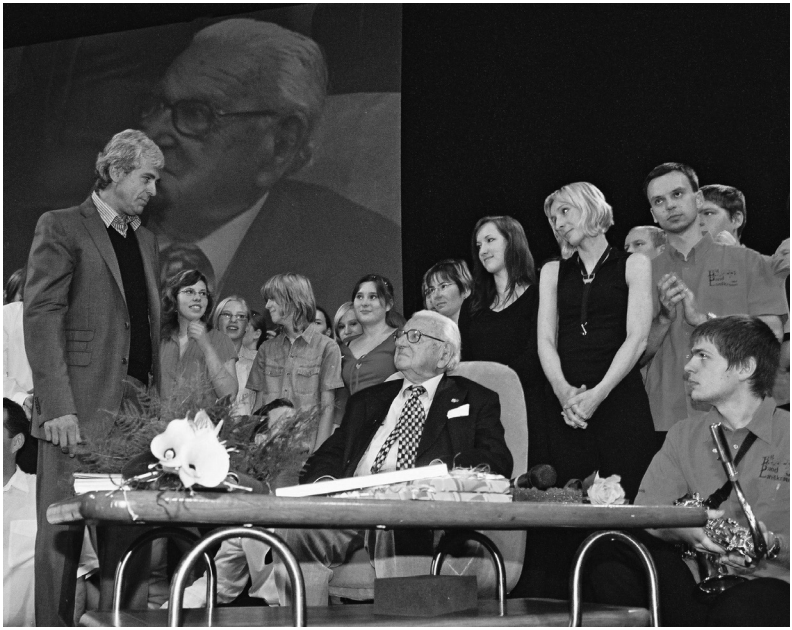

Zdeněk Tulis (stojí vlevo) na slavnostním setkání studentů s Nicholasem Wintonem v Kongresovém centru v Praze v roce 2007. Díky Zdeňkově zápalu a jeho obdivuhodným schopnostem se příběh Nicholase Wintona dostává do všech koutů České republiky.

Zleva: režisér Matej Mináč, Nicholas Winton, Wintonův vnuk Laurence a Zdeněk Tulis, který organizoval premiéru filmu Nickyho rodina v Kongresovém centru v Praze v lednu 2011.

přiměje dělat něco pozitivního pro druhé. Wintonův příběh je jakýmsi startovacím blokem, jehož pomocí to dobré, co v nás je, se může dostat na povrch.

Když se mladý Nicholas Winton obracel na vlády demokratických států, aby pomohly zachránit české děti, napsal svoji **definici dobra a zla**. Myslím, že platí dodnes.

„… Je rozdíl mezi pasivním dobrem a aktivním dobrem. To druhé, dle mého názoru, znamená věnovat čas a energii tomu, aby člověk zmírnil bolest a utrpení. Vyžaduje to, aby člověk šel, vyhledal ty, kteří trpí a jsou v ohrožení; nikoliv pouze žít vzorně pasivním způsobem a nekonat zlo.“

Z dopisu Nicholase Wintona v roce 1939

Nicholas Winton s Matejem Mináčem.

Sir Nicholas Winton vždy byl a taky zůstal skromným člověkem, **„Ty děti potřebovaly pomoc a já byl schopen jim ji poskytnout“.**

ZÁCHRANA CELÉ JEDNÉ GENERACE

Na počátku německé okupace žilo na území prohlášeném za Protektorát Čechy a Morava 118 310 Židů. Podle statistiky k 15. březnu 1945 jich bylo už jenom 3 030 mimo Terezín a ostatní věznice. Terezín byl přes

válku přeměněn na židovské ghetto. Stal se shromažďovacím místem, ze kterého byli vězni později posíláni dále na východ do Osvětimi, Treblinky a dalších vyhlazovacích koncentračních táborů.

V Terezíně bylo vězněno více než 15 tisíc židovských dětí a jenom přibližně sto osmdesát z nich přežilo. Pan Winton se svými spolupracovníky zachránil 669 židovských dětí! Zachránil vlastně celou jednu generaci, protože dnes Wintonovy rodiny čítají víc než 6000 lidí.

Slavnostní vzpomínková akce se konala 19. května 2016 v londýnské Guildhall, v den nedožitých 107. narozenin sira Nicholase Wintona, za přítomnosti i necelé třicítky z těch, které jako děti sir Nicholas Winton zachránil před holocaustem.

VZDĚLÁVACÍ PROJEKT

TÉMATA PRO DISKUSE VE TŘÍDÁCH

Pro diskuse ve třídách nabízíme okruh několika témat.

TÉMA: HOLOCAUST

- Jak byste vysvětlili nacistickou rasovou teorii? Které národy byly považovány za méněcenné?
- Co znamenalo v nacistické terminologii tzv. „konečné řešení židovské otázky“?

- Čím byl v dějinách lidstva holocaust ojedinělý?
- Jak je podle vás možné, že tak kulturní a vzdělaný německý národ mohl uvěřit Hitlerově teorii o nadřazenosti německé rasy? Myslíte si, že i dnes existují skupiny lidí, které jsou přesvědčené o své nadřazenosti a pohrdají jinými národy? Proč jsou takové skupiny nebezpečné?

Adolf Hitler jako vítěz vstupuje do Chebu (Bundesarchiv).

- Čím se liší naše občanská demokratická otevřená společnost od společnosti, kterou řídili nacisté v Německu?
- Představte si, že by od zítřka u nás fungovala společnost, založená na rasové nadřazenosti. Uměli byste popsat, jak by to v reálném životě vypadalo?
- Cítili jste se někdy vyloučeni ze svého kolektivu, kdy se vám například spolužáci kvůli něčemu vysmívali? Jak byste snášeli, kdybyste trvale žili na okraji společnosti v obavách o bezpečnost svou a svých blízkých? Umíte si takovou situaci představit?
- Myslíte si, že se může holocaust opakovat?

Příchod do koncentračního tábora.

TÉMA: KDYBYCH JÁ SÁM/SAMA BYL/A V TAKOVÉ SITUACI

- Kdybyste se dostali do situace jako Wintonovy děti, myslíte si, že by vás dokázali vaši rodiče poslat do neznámé země, k docela neznámým lidem? A jak by vám bylo, kdybyste se museli s rodiči rozloučit?
- Kdybyste museli stejně jako Wintonovy děti zítra odcestovat do Británie, co byste si zabalili na cestu?
- A obráceně. Byli byste v situaci adoptivní britské rodiny a rodiče by se vás zeptali, zda souhlasíte, aby adoptovali dítě z Čech. Jejich podmínkou by však bylo, že se vzdáte poloviny

Situace uprchlíků byla zoufalá (Nickyho rodina, rekonstrukce).

Židé byli pronásledováni, život se pro ně stal téměř nesnesitelným.

svého kapesného a budete mít s novým sourozencem společný pokoj. Jak zareagujete?

- Jak by vám bylo, kdybyste nevěděli, co se stalo s vašimi rodiči, jak to prožívaly děti, vracející se po válce domů? Zažili jste někdy tak silnou úzkost, kdy jste se báli o své nejbližší? Popište tuto situaci.

TÉMA: OSOBNÍ ODPOVĚDNOST

- Myslíte, že i v dnešní době se dá uskutečnit čin, který by se podobal činu Nicholase Wintona? Jestli ano, byla by k jeho provedení nutná spolupráce s nějakou silnou organizací jako je

Žáci ze ZŠ Červená cesta - Kunovice připravili zábavný program pro mentálně postižené děti.

Červený kříž, nebo by stačilo několik zapálených dobrovolníků a správné vedení? Co by se konkrétně dalo udělat ve vašem okolí? Uměli byste vymyslet nějaký konkrétní plán?

- Domníváte se, že jste spoluodpovědní za životy lidí kolem vás, kteří se najednou dostanou do obtížné situace a potřebují pomoc? Jestli ano, tak proč?

  Vzpomínáte si na nějaký konkrétní příklad, kdy jste někomu pomohli? Kdybyste se sami dostali do svízelné situace, kdo z vašeho okolí by nejspíš pomohl?

- Byl čin Nicholase Wintona hrdinstvím, i když nebyl přímo ohrožen jeho život? Jestli ano, v čem jeho hrdinství shledáváte?

Žáci ze ZŠ Kunžak uspořádali sbírku brýlí pro Afriku.

TÉMA PRO PÍSEMNOU PRÁCI:

Napište esej. Představte si, že jste se dostali do situace dětí z filmu a zítra budete muset odjet do Anglie a definitivně se rozloučit se svými rodiči. Jak se s tím vyrovnáte? Co se asi stane?

ŘETĚZ DOBRA

Rozhodnutí Nicholasa Wintona pomoct československým dětem bylo fascinující. Avšak,

- kdyby vedle sebe neměl obětavé spolupracovníky, jako byl například Trevor Chadwick, který řídil celou operaci z Prahy, nebo Doreen Warriner a desítky dalších,

- kdyby mu nepomohli nadšenci z utečeneckých organizací, stovky sponzorů, náboženské skupiny, jako byli například kvakeři,

- kdyby domovy pro mladé nebo adoptivní rodiče nepřijali stovky dětí,

- kdyby nakonec nezaplatili britští ručitelé za každé dítě 50 liber (což je částka, která by na dnešní poměry představovala asi 30 tisíc Kč), pak by se zřejmě nezachránilo **ani jedno dítě!**

Jak nazvat tento nádherný projev solidarity s lidským utrpením, kdy 669 britských rodin otevřelo dveře svých domovů a nabídly lásku neznámým dětem, a to bez jakékoli podpory státu nebo jiné oficiální organizace. Tento jedinečný fenomén, o který se zasloužily stovky dobrých lidí, jsme nazvali ŘETĚZEM DOBRA. **Tom Schrecker, jeden se zachráněných Wintonových dětí, vám řekne svůj příběh o Jean Barbour, která se stala jeho opatrovnicí v Británii.**

Tom Schrecker uprostřed rodiny režiséra Mináče v Třeboni.

TOM SCHRECKER

Řetěz dobra, který mi zachránil život před nacisty, začal mými rodiči, pokračoval mým strýcem Frankem, pak Nicholasem Wintonem s jeho pomocníky, pak britskými úřady, které souhlasily s přije-

tím uprchlých dětí, a nakonec mou skotskou poručnicí Jean Barbour. Bylo by nespravedlivé pokoušet se je řadit podle důležitosti a bylo by to vlastně nesmyslné, protože každý článek řetězu byl životně důležitý. Nicméně, Jean Barbour mi nejen zachránila život tím, že mně přijala do svého domova, ale hrála velkou roli v mé výchově a formování mého charakteru – snad, vzhledem k okolnostem, i větší než moji rodiče. Odjakživa je ve mně pocit, že její život si zasluhuje biografii, a obávám se, že tento opožděný a stručný projev úcty ji zdaleka dostatečně neocení. Ona však byla stejně příliš skromná, než aby očekávala uznání nebo dokonce poděkování.

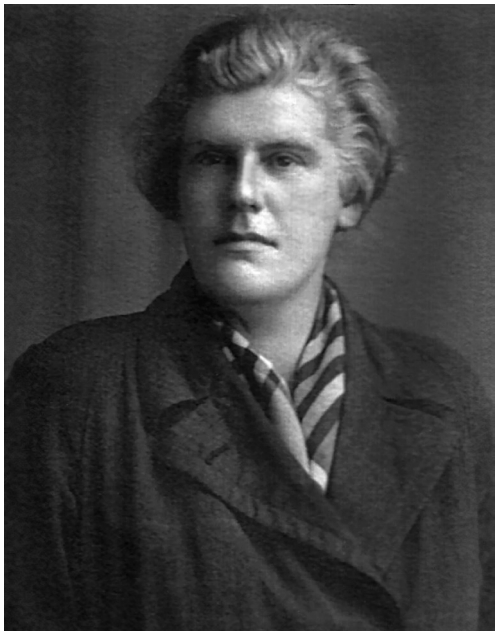

Jean Nelson Barbour – Marnie.

Narodil jsem se v Praze 7. ledna 1932. Přesto, že rodiče byli Židé, nebyli pobožní. Bohužel se rozvedli, když mi byly tři roky. Bydlel jsem s otcem, když nacistická hrozba dosáhla kritického bodu mnichovskou dohodou v září 1938. Nevím, kdo z mých rodičů hrál větší roli v rozhodnutí pokusit se mně dostat ven z Československa. Snad to byl otec a určitě to byl on, kdo požádal mého strýce Franka, který po Mnichovu odjel z Prahy do Londýna, aby v Británii zkusil najít rodinu, která by se mě ujala.

Maminka Markéta v Praze v roce 1935.

Můj strýc se snažil zařídit se v Londýně. Měl málo peněz, neuměl skoro vůbec anglicky a přesto si našel čas pravidelně stát ve frontě u střediska pro uprchlíky. Po několika dnech a téměř žádném úspěchu si koupil aktovku a vešel do budovy, jako kdyby tam pracoval.

Na dveřích hledal neanglicky znějící jméno a když ho našel, zaklepal a vešel. Uvnitř viděl dvě dosti překvapené dámy. Jedna z nich mluvila německy. Strýc jim ukázal moji fotografii a naléhavě je prosil o pomoc při hledání rodiny, která by se mě ujala. Dámy vysvětlily, že nemohou nic dělat oficiálně, protože předešel frontu. Druhá dáma se však nad ním smilovala a řekla mu, že má přítelkyni, která už adoptovala dva chlapce, ale měla zájem ujmout se i utečeneckého dítěte. Tato přítelkyně byla **Jean Barbour** a stala se mou poručnicí a zachránkyní. Je všeobecně známo, že hlavní ingrediencí v přežití holocaustu bylo štěstí, náhoda. V mém případě tomu určitě tak bylo. Protože ta dáma, které se zželelo mého strýce, byla vedoucí toho střediska a v té kanceláři byla jen na několik minut navšívit svou kolegyni!

Na reklamě společnosti Tex je podobizna strýce Franka. I díky jemu se Tom dostal do Anglie.

Můj strýc poslal telegram do Prahy, kde moje jméno už bylo na seznamu, vytvořeném Wintonovým záchranným týmem. Podařilo se mi uniknout pátým vlakem, který odjel 2. června 1939 z Prahy. Jean Barbour zaplatila padesátilibrovou záruku, která byla podmínkou pro získání povolení ke vstupu do Velké Británie. V té době to byla velká částka. Spolu se strýcem čekala na vlak ve stanici Liverpool Street. Odvezli mě do Oxfordu, kde bydlela. Už jenom tři další vlaky odjely z Prahy, než 1. září vypukla válka, tak je docela možné, že by se mi nepodařilo opustit včas Československo, kdyby se mně nebyla ujala. Později také pomohla zachránit život otci, když mu zaplatila lodní lístek z Janova do Šanghaje.

Tom s otcem v roce 1939.

K mé velké lítosti mám jen málo informací o životě Jean Barbour. Říkali jsme jí **Marnie** a tak ji budu dále nazývat. Zemřela, když mi bylo devatenáct, a to málo, co o ní vím, jsem se dozvěděl o mnoho let později od jejího mladšího bratra. Marnie se narodila v roce 1897 v Edinburgu ve velmi významné skotské rodině. Mezi jejími předky byli Robert the Bruce a královský rod Stuartů. Její otec byl prezidentem Královské lékařské komory v Edinburgu (v síni komory je jeho vynikající portrét od de Laszla) a spoluautorem slavného Manuálu o gynekologii, který byl první moderní vědeckou učebnicí o ženském lékařství. Její babička, členka vydavatelské rodiny Nelson, byla provdána za George Browna, který je znám jako „otec" Kanadského parlamentu. Součástí pozemku poblíž Pitlochry, patřícímu jejím sestřenicím, byl vodopád, který ráda navštěvovala královna Viktorie. Současná „hlava rodiny" je bývalým hlavním představitelem skotské církve.

Marnie měla dva bratry a dvě sestry. Každý z nich svým způsobem významně obohatil tento svět. Marnie studovala na Oxfordské univerzitě. Po celý život se zajímala o náboženství a ve svém hledání – od presbyteriánství až po konverzi ke katolictví – byla podnikavá a rozhodná. Jednou jela lodí do Bombaje a zpět jen proto, že chtěla s indickým guru prodiskutovat nějakou filozofickou otázku. Ve dvacátých letech to bylo opravdu neobvyklé pro tak mladou dívku! Po celý život se podle tradice své rodiny také angažovala v sociální oblasti. Aktivně podporovala společnost Grail – organizaci pro katolické sociální pracovnice. Znala se s **Marií Montessoriovou**, italskou lékařkou, která vypracovala zvláštní metodu vyučování malých dětí.

Přál bych si, abych věděl více o mnoha dalších případech, ve kterých se jistě angažovala v letech mezi světovými válkami.

Nikdy se neprovdala, ale adoptovala tři chlapce, dva, než se stala mou poručnicí, a jednoho potom. Umožnilo jí to dědictví po jejím otci. Nebyla bohatá, ale všeho bylo dost, i když toho po její smrti moc nezbylo. Kdyby žila déle, finance by nebyly problém. Postaral by se o to můj otec, který přežil válku částečně díky její pomoci a byl už tou dobou dobře zavedeným obchodníkem a mohl by poskytnout, co by bylo třeba.

Tom se svým strýcem Frankem, s Marnie a se svým oblíbeným psem.

Někdy se říká, že lze lidi posoudit podle jejich přátel. Byl jsem příliš mladý na to, abych opravdu poznal přátele Marnie, ale vím, že se znala s velmi zajímavými lidmi. Napřed jsme bydleli v Oxfordu. **Pamatuji**

si, že jsem se tam setkal s J. R. R.Tolkienem, autorem Hobbita a Pána prstenů, který bydlel blízko nás. Marnie se také znala s rodinou Pakenham/Longford. Já jsem si někdy hrál s jejich dětmi, zvláště s Antonií (pozdější spisovatelka Antonia Fraserová), která byla stejně stará jako já. A s o rok mladším Thomasem, který byl později se mnou ve třídě v Ampleforth a v Mertonu, když jsem byl na Univerzitní koleji v Oxfordu. Stal se historikem a 8. hrabětem z Longfordu. Zvláště mě zajímá jedna věc, týkající se jeho otce „Franka“, 7. hraběte. On se obrátil ke katolictví v roce 1940, přesně v době, kdy Marnie blízko něj bydlela a pravidelně se s ním stýkala. Jestlipak v tom hrála roli? Museli ale určitě spolu vést fascinující debaty.

Když toto píšu, lituji, že jsem s Marnie nemluvil o jejím životě a o lidech, které znala. Zemřela poměrně mladá a pro mě nečekaně. Také jsem se s ní moc v posledních letech neviděl. Určitě byla v samém centru katolicismu ve Spojeném království a zvláště v oblasti konverze. Tím vzniká tolik otázek. Např. znala G. K. Chestertona, který byl konvertitou? Navštívili jsme ostrov Caldey u velšského pobřeží, kde Chesterton kdysi choval králíky. (Hlavním středem zájmu Marnie na ostrově však bylo opatství, tehdy vedené cisterciáckým řádem.) Dalším jejím oblíbeným ostrovem byl nádherný ostrov Iona u západního pobřeží Skotska. Tamnější opatství je dnes v rukou křesťanského, nikoliv však katolického společenství. Tyrkysová barva moře nad světlými písky tam byla fantastická. Mnoho věhlasných malířů tam často pracovalo a pamatuji se, že jsem viděl obraz Iony, který namalovala Marnie a na amatéra byl dosti dobrý.

Dalším slavným konvertitou byl Evelyn Waugh - v roce 1930. Jestlipak se s ním Marnie setkala? Seriál Návrat na Brideshead (nemohu se tohoto televizního seriálu nabažit) vyvolává tolik citu při emocionálních diskuzích, týkajících se víry a katolictví, které spojuji s Marnie. Když jsme se přestěhovali na statek do Skotska, měla i tam zajímavé přátele, jako např. Petera Scotta, ornitologa a syna polárníka Roberta Scotta. Byla také přítelkyní Kurta Hahna, pedagoga, který bydlel poblíž. To byl opravdu pozoruhodný muž – byl zakladatelem Gordstounu a dalších škol a angažoval se i při založení organizace Outward Bound. Byl to Žid, ale přestoupil ke křesťanství, a tak v kombinaci s jeho pedagogickou činností jistě měl s Marnie mnoho společného.

Tom krátce před odjezdem do Anglie v roce 1939.

Od června 1939, kdy jsem přijel do Anglie, do února 1951, kdy zemřela, bydlela Marnie v Oxfordu, pak na statku blízko Elginu ve Skotsku, v Edinburgu, a pak v posledních letech blízko Stroudu v Cotswolds v Anglii, v blízkosti jedné ze svých sester. Bohužel jsem ji viděl jen málo, protože po prvním roce studií jsem žil v internátu a doma jsem byl jen o prázdninách. Navíc od roku 1947 jsem trávil velkou část dlouhých letních prázdnin ve Francii nebo v Rakousku. Nebudu se pokoušet o historický popis prázdnin, které jsem s ní trávil, raději krátce popíšu své vzpomínky na její charakter a přesvědčení, zvláště tu, která mně nejvíce ovlivnila. Teď, kdy píši, je mi 81 let. Byl jsem s Marnie od mých sedmi do devatenácti let - ani ne 12 roků, a přesto je pokládám za jedny z nejdůležitějších v mém životě.

Jak už jsem se zmínil, tím nejdůležitějším v životě Marnie byla její náboženská víra. Já sám jsem přísný agnostik a velký kritik všech náboženství vzhledem k časté intoleranci a pokrytectví mnoha pobožných lidí. Obecně nejmorálnější lidé, které jsem v životě potkal, nebyli pobožní. Marnie byla světlou výjimkou. **Neměla jen víru, ale ona podle ní i žila.** Budu citovat jednu historku. O Velikonocích v roce 1947 vzala jednoho ze svých adoptovaných chlapců a mně na první poválečnou návštěvu Itálie. Zlatým hřebem této návštěvy měla být soukromá audience u papeže v Římě. Napřed jsme si prohlédli nějaké památky ve Florencii a pak, většinou v přestavěných dobytčích vagonech, jsme jeli do Neapole na prohlídku Pompejí. Na cestě zpátky zjistila Marnie na neapolském nádraží, že ztratila naše jízdenky, pasy i peníze. Její okamžitá reakce byla, že nás zcela klidně požádala, aby-

chom si s ní klekli a modlili se. To vyvolalo u kolemdoucích zvědavost. Jeden pán se nás zeptal, zda nepotřebujeme pomoc. Ukázalo se, že ten pán byl pracovník Britského velvyslanectví v Římě a ten pro nás všechno zařídil! Marnie přirozeně věřila, že to způsobily naše modlitby, a tak vždy myslela, jednala a věřila po celou dobu, po kterou si ji pamatuji.

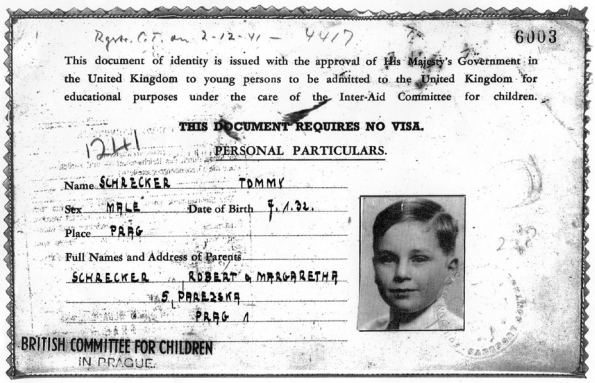
6003

This document of identity is issued with the approval of His Majesty's Government in the United Kingdom to young persons to be admitted to the United Kingdom for educational purposes under the care of the Inter-Aid Committee for children.

THIS DOCUMENT REQUIRES NO VISA.

PERSONAL PARTICULARS.

Name SCHRECKER TOMMY

Sex MALE Date of Birth 5.1.22.

Place PRAG

Full Names and Address of Parents

SCHRECKER ROBERT & MARGARETHA

5 PRAELSKA

PRAG 1

BRITISH COMMITTEE FOR CHILDREN IN PRAGUE.

Povolení pro vstup do Velké Británie pro Toma Schreckera.

Marnie byla tou nejnesobečtější osobou, kterou jsem v životě potkal. Její první reakcí bylo vždy myslet na druhé. To se týkalo malých i velkých věcí. Na jednu z těch malých věcí si vzpomínám. V té době nebyla televize, ale chodili jsme občas do biografu. Protože jsme museli chodit brzy spát, častokrát jsme nemohli vidět mnoho delších filmů do konce, např. druhou část **Jihu proti Severu** jsem viděl až o mnoho let později. Ale hlavním problémem bylo vždy rozhodnutí, na který film jít. Bylo nám jasné, že Marnie vždy navrhla film, o kterém si myslela, že by se nám dětem líbil. To nás zase nutilo navrhovat filmy, o kterých jsme si

mysleli, že by se líbily jí. Výsledek byl ten, že jsme se často chodili dívat na filmy, které nikdo z nás vlastně vidět nechtěl! Vyřešili jsme tento problém tak, že jsme se střídali ve volbě filmu. Myslím, že to byl názorný příklad způsobu myšlení Marnie. V tom, tak jako ve všech morálních otázkách, stanovila měřítko, kterému jsem se snažil, ale většinou nedokázal, vyrovnat.

Mohlo by se zdát, že se pokouším líčit Marnie jako nějakou svatou, ale tak tomu není. Já si ji pamatuji jako velmi lidskou, realistickou a velmi zábavnou ženu. Zpravidla byla přísná, ale spravedlivá. Potrestání odpovídalo prohřešku a po jeho provedení bylo na věc zapomenuto. Snad proto, že měla dva bratry, věděla, jaké myšlenky se v hlavičkách malých kluků honí. Psala nám krásné dopisy do internátu. Ke všemu měla jasný a praktický přístup. Pamatuji se, že ten první den, kdy mi se strýcem přišla naproti na nádraží a odvezla mě do Oxfordu, připravila pak oběd a já jsem řekl, že nemám hlad. Byl jsem v Praze velmi hýčkán a zvyklý na to, že mně všichni doma museli prosit, abych něco snědl. Marnie však jednoduše odklidila můj talíř. Když jsem odpoledne požádal o nějaké jídlo, bylo mi řečeno, že musím čekat do večeře. Tam jsem snědl všechno, co jsem dostal, a už nikdy nebyl problém s tím, abych jedl! Dalším příkladem jejího přístupu k problémům bylo, že když jeden z nás onemocněl některou z obvyklých dětských nemocí, proti kterým tehdy neexistovalo očkování, jako jsou plané neštovice, spalničky, spála, černý kašel nebo příušnice, dala nás všechny do jednoho pokoje, abychom tu nemoc měli všichni najednou a ne jeden po druhém.

U narozeninových nebo vánočních dárků zastávala Marnie názor, že bychom je měli udělat sami – třeba napsat básničku, nakreslit obrázek nebo udělat dřevořezbu apod. Jako vždy velmi štědrá nám na to dala potřebné „nářadí“. Marnie nás také podporovala ve čtení dobrých knih. Při jedné příležitosti, kdy jsme ještě na začátku války bydleli v Oxfordu, dostaly se tyto dvě zásady do rozporu. Koupila mi maličkou kovárnu, abych mohl vyrábět cínové vojáčky. Jednou, když byla několik dnů mimo domov, jsem vyrobil velký počet těch vojáčků, natřel je barvou a použil jsem k tomu i olověné linky z našeho tenisového kurtu. Vojáčky jsem pak prodal v oxfordském krámku za dost peněz. Za ně jsem si pak koupil hromadu komiksů. Bohužel je Marnie našla a vyhodila dřív, než jsem měl čas většinu z nich přečíst. Nepovažovala komiksy za dobré čtení. Též, jako součást trestu, jsem musel namísto

Tom Schrecker vpravo (dole režisér Matej Mináč), vlevo Alice Klímová - zachráněné dítě, na otevření studentské výstavy Winton v Novém Městě nad Metují.

olověných linek na kurt namalovat všechny čáry, a to kdykoliv chtěl někdo hrát. A linkovací stroj jsem musel zaplatit ze svého kapesného.

V roce 1942 jsme se stěhovali na malý statek blízko Elginu na severu Skotska. Marnie byla přesvědčena, že to bude pro nás děti zdravější - dál od bombardování a s lepším jídlem. Pamatuji si, že prázdniny, které jsem po dobu pěti let trávil na tomto statku, byly ty nejradostnější časy mého mládí. Nebyl to žádný luxusní statek, nebyla tam elektřina ani telefon, vodu jsme si museli pumpovat ze studny. Ráno jsme všichni museli pracovat. Velmi brzy ráno jsem pomáhal dojit krávy a po jídle jsem myl nádobí. Kompenzací nám bylo celé horní patro stodoly, které se stalo naším „královstvím“. Přístup byl provazovým žebříkem a padacími dveřmi a museli jsme říci heslo. Když umřel můj milovaný pes, dánská doga, protože sežral kuřecí kosti, darovala mi Marnie shetlandského poníka, na jehož hřbetě, nebo i pěšky, jsem se toulal po okolních vřesovištích. Marnie vždy podporovala dobrodružství a sebedůvěru. Několikrát jsem strávil týden nebo dva prací na rybářské lodi z Aberdeenu. Taktéž velmi důležité bylo, že tu byly další děti, se kterými jsem musel vyjít a podělit se. V Praze jsem byl jedináčkem a chodil jsem do denní školy.

Obávám se, že tyto poněkud nesouvislé vzpomínky nemohou zcela a přesně zobrazit portrét této pozoruhodné ženy. Avšak doufám, že dají jistou představu o jejím charakteru a víře. Jak jsem se již zmínil, její náboženské přesvědčení bylo středem všeho. To podporovalo její nesobeckost, její optimismus a statečnost. V roce 1950, 9. listopadu, mi napsala nádherný

dlouhý dopis do školy. Byla po operaci rakoviny prsu a já se domnívám, že věděla, že umírá. Dopis však byl plný optimismu a starostí o jiné. Nebyl v něm ani náznak stížnosti nebo sebelítosti. Zabývala se mnohými otázkami, jedna z nich byla „odvaha“ a já myslím, že krátká citace z jejího dopisu vyzradí mnohé.

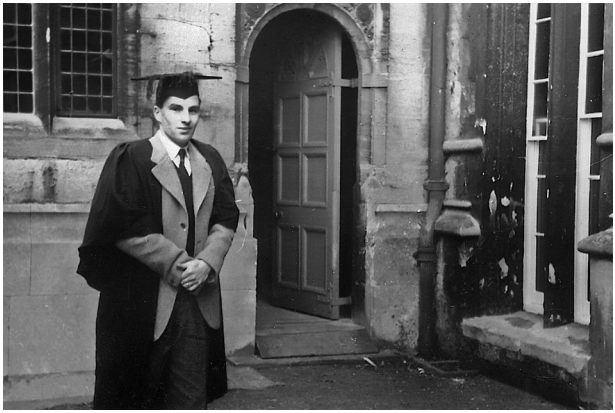

Tom jako student v Oxfordu.

„Jedna z věcí, která mne jako konvertitu ke katolictví nejvíce mátla, byla, že presbyteriáni se neustále vraceli k „bitvě“ proti hříchu a nízkým lidským pudům a tak jako sv. Pavel často používali metafory „vojáka“. Jako mladí jsme hodně přemýšleli o statečnosti, sebezapření a vytrvalosti jako o dosti krásných vzrušujících vlastnostech a styděli jsme se, když nás někdo přistihl při reptání nebo změkčilosti. Zdá se, že katolíci se dívali na „odvahu“ jako na nádhernou ctnost, za kterou je třeba se modlit, a ona pak sestoupí z nebes – místo toho, aby si vykasali rukávy, dívali se na potíže jako na legraci a postavili se jim čelem. Nikdy jsem neslyšela katolické kázání o povinnosti mít od-

vahu nebo být statečný tváří v tvář osobním potížím. Slyšela jsem mnoho vynikajících nekatolických kázání – nicméně zkouška svatořečených je jejich „heroická posvátnost“. Je to tudíž tam – v srdci učení katolické církve, jen kdyby se dobře dívali.“

Marnie jsem ještě jednou krátce viděl o Vánocích. Ani tehdy jsem si neuvědomil, jak vážně byla nemocná. O několik týdnů později jsem v lednu 1951 narukoval do britské armády, abych splnil svou brannou povinnost. Marnie umřela 28. února.

Tom jako vojenský instruktor, 1951.

UKÁZKY Z KNIHY VÝSTŘIŽKŮ

Po vypuknutí války v roce 1939 Wintonova sekretářka lepila důležité dokumenty: žádosti, dopisy, telegramy a fotografie do knihy výstřižků. Proto dnes můžeme sledovat den po dni, hodinu po hodině, jak se odvíjelo drama záchrany dětí. Tuto knihu našla Wintonova manželka na půdě jejich domu v roce 1988. A právě ona vlastně vedla k odhalení celého příběhu. Bez ní by Nicholas Winton nebyl znám. Proto také dnes držíte v rukou tuto knihu.

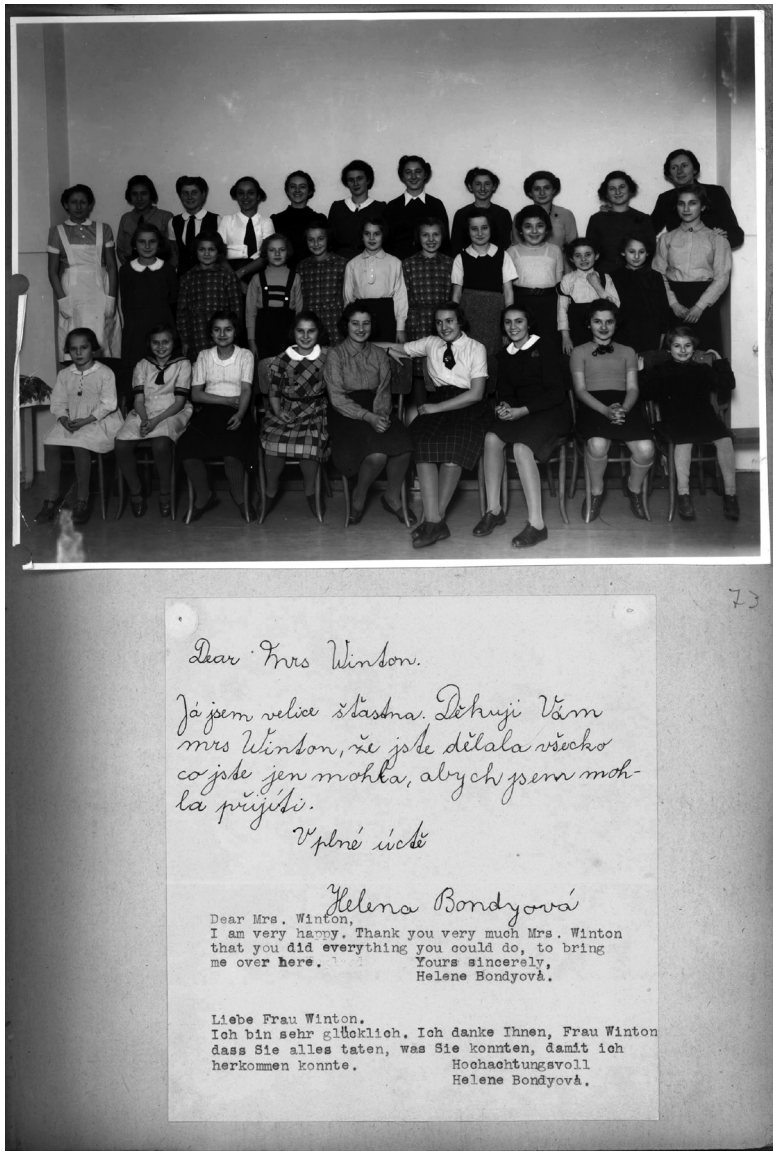

73

Dear Mrs Winton.

Já jsem velice šťastna. Děkuji Vám mrs Winton, že jste dělala všecko co jste jen mohla, abych jsem mohla přijíti.

V plné úctě

Helena Bondyová

Dear Mrs. Winton,
I am very happy. Thank you very much Mrs. Winton that you did everything you could do, to bring me over here.
Yours sincerely,
Helene Bondyová.

Liebe Frau Winton.
Ich bin sehr glücklich. Ich danke Ihnen, Frau Winton dass Sie alles taten, was Sie konnten, damit ich herkommen konnte.
Hochachtungsvoll
Helene Bondyová.

43

HOW YOU CAN HELP

Five things: all of them, or any four, three, two, or one of them.

(I) **You** can send a donation of whatever size you can or will, to :—

THE LORD BALDWIN FUND FOR REFUGEES,
32 ESSEX STREET, STRAND,
LONDON, W.C.2.

(II) **You** can find out whether a local committee exists near your home. If so, you can offer temporary hospitality to one or more refugees; or, if you have not the accommodation, **you** can guarantee the cost of maintaining one, or more, refugees.

(III) **You** can inaugurate such a committee if none exists locally.

(IV) **You** can, if you are in a position to do so, offer openings to train refugees between the ages of 16 and 35 in your own business or profession while they are in this country before re-emigration.

(V) **You** can apply to the Headquarters of the Fund for *Savings Stamp Books* which will enable you to collect subscriptions among your circle—friends, employees, employers and acquaintances.

Issued by the Lord Baldwin Fund for Refugees.
32 Essex Street, Strand, London, W.C.2

GET THEM OUT!

– before it is too late

GIVE GENEROUSLY
for the Lord Baldwin Fund for Refugees,

MOTHERS' DAY
in aid of
REFUGEE CHILDREN

Official Collector will call for this envelope in a few days.

MAY 13TH, 20TH OR 27TH

(ACCORDING TO DISTRICT)

'MOTHERS' DAY'
for the Refugee Children

149

83
17/IV 38
Ruth St.
Ruth St.
24/VIII 39

MOVEMENT FOR THE CARE OF CHILDREN FROM GERMANY, Ltd.

BRITISH INTER-AID COMMITTEE

Telephone : MUSeum 2900 Ext. 61.

Room 61,
BLOOMSBURY HOUSE,
BLOOMSBURY STREET,
LONDON, W.C.1.

C Z E C H S E C T I O N.

PLEASE QUOTE

Report "B".

2nd October, 1939.

STATEMENT OF CHILDREN BROUGHT OVER UP TO THE 1st SEPTEMBER 1939, SHOWING OUR COMMITMENTS FOR RE-EMIGRATION GUARANTEES.

Transports from Prague.

1st	14th March, 1939	20
2nd	19th April, 1939	36
3rd	29th April, 1939	29
4th	13th May, 1939	61
5th	2nd June, 1939	123
6th	1st July, 1939	241
7th	20th July, 1939	76
8th	2nd August, 1939	68
Various transports from Vienna etc.		15
	Total	669

Specification of obligations:-

Before re-emigration deposit required			20
of which - Boys under 12	5		
Girls under 12	13		
Girls over 12	2		
Re-emigration deposits, etc:-			
Cheque and cash deposits	63		
Securities	1		
Bank Guarantees	50		
Personal guarantees	134		
Other Committees	116		
Movement	28		
Czech Trust Fund	22		
Children's Section	177		591
Children who travelled on own visum			58
		TOTAL	669

OBSAH:

Úvodem 16

Má cesta k siru Nicholasovi Wintonovi
a jak to celé začalo 28

Nicholas Winton – jaký vlastně byl jako člověk? 50

Život sira Nicholase Wintona 68

Záchrana celé jedné generace 112

Vzdělávací projekt 114

Řetěz dobra 121

Ukázky z knihy výstřižků 138

Matej Mináč

SIR NICHOLAS WINTON, JAK JEJ NEZNÁME

Inspirace pro všechny, kteří chtějí udělat něco dobrého pro náš svět

Vydal:
Spolek Nicholase Wintona
v roce 2019.

Grafická úprava, technická redakce,
typografie, sazba, Tisk a vazba
TISKÁRNA MINISTERSTVA VNITRA, p.o.
Bartůňkova 1159/4
149 01 Praha 4

ISBN 978-80-270-7155-5

www.wintonfilm.com

www.nickysfamily.com

Devatenáctého května 2019 by se Nicholas Winton dožil 110 let. Rovněž si v tomto roce připomínáme 80. výročí odjezdu Wintonových vlaků i vypuknutí 2. světové války. Winton se svými kolegy rozjel záchrannou akci, která nemá v historii obdoby. Zachránili 669 dětí. Jaký byl však Nicholas Winton jako člověk, co ho přivedlo k této akci? To dlouho zůstávalo tajemstvím. Odpovědi na tyto otázky naleznete v této knize. Pomůžou mladým lidem pochopit význam jeho činu a motivovat je k posílení vědomí obecné lidské sounáležitosti, tolerance.

Vzdělávací projekt navazuje na úspěšné dokumentární filmy Nickyho rodina a Síla lidskosti.

www.wintonfilm.com mminac@yahoo.com zdenek.tulis@seznam.cz